

**Державний вищий навчальний заклад
"Запорізький національний університет"
Міністерства освіти і науки України**

О.О. БИЧКІВСЬКИЙ

"МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО"

методичні рекомендації до семінарських занять для здобувачів ступеня
вищої освіти бакалавра напрямку підготовки "Правознавство"

Затверджено :
вченою радою ЗНУ
Протокол № 02 від "24" вересня 2015 року

Запоріжжя
2015

УДК

ББК

Бичківський О.О. Міжнародне приватне право: методичні рекомендації до семінарських занять для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра напряму підготовки "Правознавство". – Запоріжжя: ЗНУ, 2015. – 95 с.

Методичні рекомендації до вивчення дисципліни "Міжнародне приватне право" розроблений для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра напряму підготовки "Правознавство" та відповідає навчальній програмі із зазначеної дисципліни у вищих навчальних закладах. Методичний посібник містить систему організаційно-методичних заходів, які сприятимуть засвоєнню знань та формуванню навичок із зазначеної дисципліни.

Для здобувачів освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" напряму підготовки "Правознавство".

Це видання присвячено пам'яті чудовій людині та видатному вченому

к.ю.н., доценту

БИЧКІВСЬКОМУ ОЛЕКСІЮ ПЕТРОВИЧУ

Рецензент: Коломоєць Т.О., д.ю.н, проф., декан юридичного факультету

Відповідальний за випуск: Віжляєв М.Ю., д.ю.н, доц., в.о. завідуючого кафедрою цивільного права

З М І С Т

Передмова	4
Навчально-тематичний план дисципліни	9
Основні критерії оцінювання знань здобувачів	10
Програма навчальної дисципліни "Міжнародне приватне право"	13
Завдання для семінарських занять та самостійної роботи	32
Основні поняття та терміни.....	59
Терміни і вислови латинською мовою	73
Нормативно-правова література	83
Навчальна література	90

ПЕРЕДМОВА

За загальним твердженням спеціалістів міжнародне приватне право - вища математика юриспруденції і являється вінком приватного права.

Міжнародне приватне право розглядається науковцями в двох аспектах. З одного боку, це колізійне право, і в цьому аспекті міжнародне приватне право є галуззю національного права; з іншого - воно розглядається з точки зору міжнародно-приватноправових норм матеріального і процесуального характеру.

Про особливе значення міжнародного приватного права для світового суспільства наголошується в програмних документах ООН та інших міжнародних організацій. Інститутом міжнародного права в 1997 р. була прийнята резолюція, один з пунктів якої встановив зобов'язання щодо вищої юридичної освіти - жоден здобувач не може закінчити юридичний факультет, не прослухавши фундаментальні курси міжнародного публічного і приватного права. В резолюції сформульовані обов'язкові теми курсу міжнародного приватного права, проблеми вибору права, міжнародні контакти та делікти, іноземні юридичні особи, міжнародне сімейне та спадкове право, принципи судової юрисдикції, визнання та виконання іноземних судових рішень, міжнародний арбітраж.

Міжнародне приватне право належить до комплексних галузей права, оскільки як галузь права воно регулює різноманітні приватноправові відносини з "іноземним елементом".

При цьому основна специфіка міжнародного приватного права полягає в тому, що лише в цій навчальній дисципліні вивчається колізійне право як система колізійних норм. Особливість останніх полягає в тому, що вони можуть відіслати не тільки до національного законодавства, що підлягає застосуванню в даному конкретному випадку, але й до законодавства іноземного, що, у свою чергу, вимагає розуміння змісту нормативних приписів іноземного права.

Крім того, у даній галузі склався юридичний інструментарій, не притаманний іншим галузям. Терміни, юридичні конструкції, дефініції та інші

поняття, що використовуються в даній навчальній дисципліні, передбачають відповідну підготовку й наявність необхідних знань не тільки у сфері приватного права, держави та права, а й інших галузей права (трудоного, сімейного, фінансового, земельного, податкового та інших). У зв'язку з цим Міжнародне приватне право викладається на випускних курсах, коли здобувачі отримали відповідну підготовку, володіють необхідними знаннями й готові до сприймання та осмислення матеріалу з даної навчальної дисципліни.

Навчальний курс "Міжнародне приватне право" складений відповідно до навчальних планів Запорізького національного університету та розрахований на здобувачів четвертого курсу юридичного факультету, які навчаються за спеціальністю "правознавство".

Курс складається з двох навчальних модулів:

- "Загальні положення Міжнародного приватного права. Право власності та інші речові права";
- "Зобов'язання за міжнародним приватним правом. Міжнародний цивільний процес. Міжнародний комерційний арбітраж".

Навчальний курс "Міжнародне приватне право" є обов'язковим. Передбачає досягнення необхідної виховної мети навчання.

Виховне призначення навчання складається з оформлення у студентів наукового світогляду, високої професійної правосвідомості, нестерпності до порушень законності та правопорядку в правозастосовній діяльності.

Метою навчального курсу "Міжнародне приватне право" є формування у студентів інтересу до набуття ґрунтовних спеціальних знань у сфері теоретичної підготовки й прищеплення практичних навичок в юридичній класифікації фактичних обставин конкретних відносин, які носять міжнародний приватноправовий характер, з метою ефективного використання їх у своїй правозастосовній діяльності.

Завдання вивчення навчальної дисципліни.

Міжнародне приватне право призване регулювати майнові та особисті немайнові відносини (при участі фізичних та юридичних осіб, а в окремих

випадках і при участі держави й міжнародних організацій) міжнародного характеру, тобто тих відносин, які ускладнені "іноземним елементом". Задачі вивчення навчальної дисципліни:

- забезпечення знань теоретичних положень загальної та особливої частин міжнародного приватного права, а також нормативної бази, що регулює окремі інститути приватного права;
- засвоєння юридичного інструментарію, що склався у цій галузі;
- надання практичних навичок з проведення юридичної класифікації конкретних міжнародних приватноправових відносин.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі повинен **знати:**

- загальні поняття, методи та принципи регулювання міжнародного приватного права, основні колізійні прив'язки;
- законодавство України, яке регулює приватноправові відносини, ускладнені іноземним елементом, порядок його застосування;
- практику суду, прокуратури, господарського суду і нотаріату в цій сфері правозастосовної діяльності.

Вміти:

- правильно оцінювати ситуацію, обставини і приймати оптимальні рішення;
- ефективно застосовувати на практиці діюче законодавство, грамотно складати відповідні цивільно- та господарсько-правові документи;
- здійснювати аналітичну роботу;
- самостійно працювати з законодавчим та інструктивним матеріалом, правильно його трактувати, розуміти та використовувати у практичній діяльності.

Інтегровані вимоги до знань і умінь з навчальних модулів

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з двох навчальних модулів.

У результаті засвоєння навчального матеріалу навчального модуля № 1 **"Загальні положення міжнародного приватного права. Право власності та інші речові права"** здобувач повинен знати:

- поняття предмету та систему міжнародного приватного права;
- види джерел, основні джерела міжнародного приватного права в Україні та інших країнах;
- правовий статус фізичних та юридичних осіб у міжнародному приватному праві, особливості правового статусу держави як суб'єкта міжнародних приватноправових відносин;
- загальні поняття міжнародного приватного права, види колізійних норм та основні колізійні прив'язки;
- основні колізійні питання права власності в МПП.

Вміти:

- самостійно давати юридичну кваліфікацію конкретних міжнародних приватноправових відносин, що виникають;
- визначатися з вибором та застосуванням колізійних та матеріально-правових норм при вирішенні конкретних ситуативних задач;
- визначати правовий режим об'єктів права власності.

У результаті засвоєння навчального матеріалу навчального модуля № 2 **"Зобов'язання за міжнародним приватним правом. Міжнародний цивільний процес. Міжнародний комерційний арбітраж"** здобувач повинен:

Знати:

- правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності, міжнародних перевезень, кредитних та розрахункових відносин за законодавством України;
- колізійні питання деліктних зобов'язань;
- колізії законів у галузі спадщини;
- колізійне законодавство в галузі сімейного права;
- регулювання трудових відносин у МПП;
- основні поняття міжнародного цивільного процесу;

- основні поняття міжнародного комерційного арбітражу.

Вміти:

- самостійно складати зовнішньоекономічні контракти, договори у сфері міжнародних перевезень;
- вирішувати питання про правозастосування у сфері деліктних зобов'язань;
- визначати колізійні прив'язки при регулюванні сімейних, спадкових та трудових відносин;
- складати основні процесуальні документи.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Навчально-тематичний план проведення практичних (семінарських) занять для здобувачів з дисципліни Міжнародне приватне право відображений в (таб.1) :

(таб.1)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		лек.	сем. зан.	лаб.	інд.	сам. раб.		лек.	пр.	лаб.	інд.	сам. раб.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Тема 1.	<i>Предмет та система міжнародного приватного права</i>	10	1	2	0	0	7	5	1	0	0	0	4
Тема 2.	<i>Джерела міжнародного приватного права</i>	9	1	2	0	0	6	5	0	1	0	0	4
Тема 3.	<i>Методи правового регулювання у міжнародному приватному праві.</i>	10	1	2	0	0	7	6	1	1	0	0	4
Тема 4.	<i>Фізична особа, як суб'єкт міжнародного приватного права</i>	8	1	1	0	0	6	4	0	0	0	0	4
Тема 5.	<i>Юридичні особи та держава, як суб'єкти Міжнародного приватного права</i>	8	1	1	0	0	6	4	0	0	0	0	4
Тема 6.	<i>Речові права в Міжнародному приватному праві</i>	9	0	2	0	0	7	4	0	0	0	0	4
Разом за модулем 1		54	5	10	0	0	39	28	2	2	0	0	24
Модуль 2													
Тема 7.	<i>Договірні зобов'язання в Міжнародному приватному праві</i>	10	1	2	0	0	7	5	1	0	0	0	4
Тема 8.	<i>Деліктні зобов'язання в Міжнародному приватному праві</i>	8	1	1	0	0	6	5	1	0	0	0	4
Тема 9.	<i>Правове регулювання шлюбно-сімейних відносин в Міжнародному приватному праві</i>	9	1	2	0	0	6	4	0	0	0	0	4
Тема 10.	<i>Спадкування в Міжнародному приватному праві</i>	9	1	2	0	0	6	4	0	0	0	0	4
Тема 11.	<i>Правове регулювання трудових відносин в Міжнародному приватному праві</i>	10	1	2	0	0	7	4	0	0	0	0	4
Тема 12.	<i>Міжнародний цивільний процес та міжнародний комерційний арбітраж</i>	8	0	1	0	0	7	4	0	0	0	0	4
Разом за модулем 2		54	5	10	0	0	39	26	2	0	0	0	24
Усього (1 та 2 модуль)		108	10	20	0	0	78	54	4	2	0	0	48

ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ

Протягом семестру здобувачі вивчають 2 модулі з дисципліни. Модулі складаються із змістових модулів. Після виконання кожного модуля (лекції, практичні заняття) здійснюється поточний контроль у вигляді письмової роботи та комп'ютерного тестування. Здобувачі, які не відвідували лекції або не в повному обсязі виконали практичні завдання, до поточного контролю за змістовий модуль не допускаються.

Оцінювання навчальних досягнень та практичних навичок здобувачів здійснюється за 100-бальною системою за 2 модулі.

Здобувач, який в результаті поточного оцінювання та підсумкового контролю за модулем отримав більше 60 балів, має право не складати іспит з дисципліни. У разі отримання позитивної підсумкової оцінки за модулі здобувач має також право відмовитися від складання іспиту. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. При умові, що здобувач (ка) хоче поліпшити підсумкову оцінку за модуль із дисципліни, він (вона) має складати іспит.

Здобувач, який в результаті підсумкового оцінювання за модулем отримав менше 60 балів, зобов'язаний складати іспит з дисципліни. У разі, якщо відповіді здобувача під час заліку оцінені менш ніж у 60 балів, він (вона) отримує незадовільну підсумкову оцінку. При цьому результати поточного контролю не враховуються. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється за такою шкалою (таб.2):

(таб.2)

Суми	Ікала оцінювання: національна та ЕСТ8		
	Оцінка ЕСТ8	Оцінка за національною шкалою	
Сума балів за всі види			для екзамену, курсового проекту (роботи), практики:
90 - 100	A	<i>відмінно</i>	<i>зараховано</i>
82-89	B	<i>добре</i>	
74-81	C		
64-73	B	<i>задовільно</i>	
60-63	E		
35-59	EX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>	<i>не зараховано з можливістю повторного складання</i>
0-34	E	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>	<i>не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

Поточне оцінювання здійснюється за трьома складовими:

- контроль за виконанням модульних завдань (письмові контрольні роботи, комп'ютерні тестові завдання);
- контроль систематичності та активності роботи здобувача протягом практичних (семінарських) занять;
- контроль самостійною роботою здобувача.

Якщо здобувач відвідав менше 50 відсотків занять, то систематичність та активність його роботи оцінюється в 0 балів.

Оцінювання модульних завдань. Після виконання програми змістового модулю у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль у вигляді письмової роботи та комп'ютерного тесту, який оцінюється у межах від 1 до 50 балів. Якщо з об'єктивних причин здобувач не пройшов модульний контроль у визначений термін, то він має право за дозволом деканату пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

Оцінювання індивідуальної (самостійної роботи) здійснюється у межах 20 балів за підготовку рефератів, наукових робіт, участь в наукових конференціях, підготовку науково-дослідницьких статей та їх озвучення, опрацювання наукових статей та першоджерел, участь в олімпіадах та конкурсах.

Оцінювання активності під час практичних (семінарських) занять здійснюється у межах 30 балів:

- **30 балів** – здобувачем відвідано не менше 90% практичних (семінарських) занять та отримано оцінки "добре", "дуже добре" "відмінно";
- **25-20 балів** – здобувачем відвідано не менше 75% практичних (семінарських) занять та отримано оцінки "добре", "дуже добре", "відмінно";
- **20-15 балів** – здобувачем відвідано не менше 60% практичних

(семінарських) занять та отримано оцінки "задовільно", "добре", "дуже добре", "відмінно";

- до **15 балів** – здобувачем відвідано не менше 50% практичних (семінарських) занять та отримано оцінки "задовільно", "добре", "дуже добре".

ПРОГРАММА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО"

МОДУЛЬ №1. "ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО
ПРИВАТНОГО ПРАВА. ПРАВО ВЛАСНОСТІ ТА ІНШОГО
РЕЧОВОГО ПРАВА"

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ТА СИСТЕМА МІЖНАРОДНОГО
ПРИВАТНОГО ПРАВА

/2 год./

Поняття міжнародного приватного права. Зміст міжнародного приватного права. Об'єкт регулювання у міжнародному приватному праві. Поняття "іноземного елемента" у цивілістичних правовідносинах. Загальна характеристика складу норм міжнародного приватного права. Міжнародне приватне право як галузь права, галузь науки, навчальний курс. Система міжнародного приватного права. Передумови виникнення міжнародного приватного права.

Місце міжнародного приватного права у правовій системі. Співвідношення міжнародного приватного права і цивільного права. Співвідношення міжнародного приватного права і трудового права. Співвідношення міжнародного приватного права і міжнародного права. Міжнародне приватне право і торговельне право. Перспективи розвитку міжнародного приватного права в Україні та інших державах

ТЕМА 2. ДЖЕРЕЛА МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО
ПРАВА

/2 год./

Поняття джерела права. Види джерел міжнародного приватного права. Подвійний характер джерел міжнародного приватного права.

Співвідношення юридичної сили джерел міжнародного приватного права. Норми Конституції України та інших нормативно-правових актів України про співвідношення юридичної сили джерел права. Міжнародний договір та звичаї як основні джерела міжнародного приватного права.

Класифікація міжнародних договорів у міжнародному приватному праві. правонаступництво держав стосовно міжнародних договорів. правонаступництво України стосовно міжнародних договорів, які містять норми міжнародного приватного права. Участь України у міжнародних двосторонніх договорах. Участь України у міжнародних багатосторонніх договорах. Міжнародні договори, що містять норми міжнародного приватного права, укладені в межах СНД.

Поняття міжнародного правового звичаю. Види звичаїв, що застосовуються у міжнародному приватному праві. Кодифікація міжнародних торговельних звичаїв. Уніфіковані звичаї і практика для документарних акредитивів. Кодифікація звичаїв Міжнародним морським комітетом. Діяльність Інституту Лондонських страховиків. Застосування правових звичаїв для регулювання цивілістичних відносин з "іноземним елементом" за участю суб'єктів права України.

Поняття узвичаєння. Відмінність узвичаєння від правового звичаю.

Загальна характеристика національного законодавства як джерела міжнародного приватного права. Нормативно-правові акти держав, спрямовані на регулювання цивілістичних відносин з "іноземним елементом", що містять матеріально-правові норми. Нормативно-правові акти держав, у яких переважають колізійні норми, що застосовуються до цивілістичних правовідносин з "іноземним елементом". Норми міжнародного приватного права у "внутрішньому" за походженням законодавстві України.

Поняття судової практики як джерела міжнародного приватного права. Держави, для яких характерна судова практика як джерело міжнародного приватного права. Вплив узагальнень судової практики на

правотворчість. Поняття правової доктрини як джерела міжнародного приватного права. Держави, у яких правова доктрина є джерелом регулювання цивілістичних відносин з "іноземним елементом". Використання доктрини у регулюванні приватноправових відносин з "іноземним елементом" у колишньому СРСР. Значення доктрини права в Україні.

Поняття уніфікації норм міжнародного приватного права та уніфікованих норм. Способи уніфікації норм міжнародного приватного права: у сфері національного права та міжнародних джерелах права. Пряма та непряма уніфікація норм міжнародного приватного права. Модельні акти законодавства. Значення міжнародних організацій у створенні уніфікованих норм міжнародного приватного права (Гаазька конференція з міжнародного приватного права, Міжнародний інститут уніфікації приватного права (УНІДРУА), Комісія ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ), Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Міжнародна морська організація (ІМО), Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжамериканський інститут міжнародного права, Рада Європи та інші). Приєднання України до актів, створених міжнародними організаціями, які займаються уніфікацією норм міжнародного приватного права. Адаптація норм у міжнародному приватному праві та співвідношення цього явища з явищем уніфікації.

Зростання значення засобів недержавного регулювання у міжнародному приватному праві. Робота комісії О. Ландо по створенню "Принципів європейського контрактного права". Зусилля Європейського Союзу, спрямовані на створення норм Європейського кодексу приватного права.

ТЕМА 3. МЕТОДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

/2 год./

Поняття методу правового регулювання. Функції норм міжнародного приватного права. Норми міжнародного приватного права і методи регулювання. Колізійний і матеріально-правовий методи регулювання. Вплив сучасних доктрин на розвиток колізійного регулювання.

Поняття та передумови колізії законів в міжнародному приватному праві. Колізії законів, що випливають з відмінностей між законодавством окремих країн. Позитивні, негативні, приховані колізії. "Міжнародні" і "міжобласні" колізії. "Інтерперсональні" колізії в країнах, що розвиваються. "Інтертемпоральне" право.

Розв'язання колізій шляхом вибору закону на підставі колізійної норми. Поняття, структура і види колізійних норм. Колізійна норма і її склад (її елементи): обсяг, прив'язка. Регулятивна функція колізійних норм. Види колізійних норм. Односторонні і двосторонні колізійні норми. Система колізійних норм. Основні формули прикріплення (або типи колізійних прив'язок): персональний закон, його різновиди; особистий закон фізичних і юридичних (національність) осіб; закон країни місцезнаходження речі; закон країни, що визначає вимоги до форми угод (договорів); автономія волі; закон країни, що застосовується до договору за відсутності угоди про вибір права; закон країни, з якими регульовані правовідносини, найбільш тісно пов'язані; закон країни місця вчинення правопорушення; закон місця скоєння акту; закон країни, що визначає позовну давнину; закон країни суду та ін. Поняття статуту правовідносин.

Проблема кваліфікації (тлумачення) колізійної норми. Тлумачення колізійної норми. Види (прийоми) кваліфікації. "Конфлікт кваліфікацій". Вторинна кваліфікація. Встановлення змісту іноземного закону.

Матеріально-правові норми. Місце і роль матеріально-правових норм у регулюванні відносин, що складають предмет міжнародного приватного права.

Уніфіковані норми. Необхідність міжнародно-правової уніфікації.

Види та призначення уніфікованих норм. Правова природа уніфікованих норм. Уніфікація матеріальних та процесуальних норм. Проблема міжнародної уніфікації та прогресивного розвитку міжнародного приватного права.

Застосування норм міжнародного приватного права. Рішення попередніх питань. Визначення права, що підлягає застосуванню до цивільно-правових відносин, ускладнених іноземним елементом. Принцип автономії волі сторін. Порядок застосування і встановлення змісту іноземного права. Обсяг іноземного права. Застосування права країни з множинністю правових систем. Застосування імперативних норм. Дія імперативних норм законодавства України, що регулюють відносини з іноземним елементом.

Правила застосування колізійних норм. Питання, що виникають при застосуванні колізійних норм. Сполучення, розщеплення, поглинення колізійних прив'язок. Застереження про публічний порядок. Проблеми публічного порядку в міжнародному приватному праві. Обхід закону. Наслідки обходу закону. Зворотне відсилання і відсилання до третього закону.

Взаємність та її види. Матеріальна та формальна взаємність. Реторсії в міжнародному приватному праві.

Чинність колізійних законів у часі. Значення територіального принципу чинності законів для міжнародного приватного права. Проблеми екстратериторіальної чинності правових норм і міжнародне приватне право. Визнання документів, виданих органами іноземних держав.

Правовий режим і його види в міжнародному приватному праві.

ТЕМА 4. ФІЗИЧНІ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТИ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

/1 год./

Поняття "іноземний громадянин", "особа без громадянства" (апатрид), "біпатрид". Поняття "доміцилій" фізичних осіб. Залежність правосуб'єктності іноземних громадян і осіб без громадянства від терміну й мети перебування у державі. Вплив загальних міжнародно-правових принципів на статус фізичних осіб у міжнародному приватному праві.

Колізійні прив'язки, за якими визначають право - та дієздатність іноземного громадянина. Колізійні прив'язки, застосовувані до визначення право - та дієздатності апатрида.

Колізійні норми, застосовувані до визнання іноземного громадянина чи особи без громадянства безвісно відсутніми, оголошення їх померлими, встановлення права на ім'я, особистих немайнових прав.

Ставлення держави до осіб з подвійними громадянством (якщо за одним з них особа належить до громадянства цієї держави; якщо особа не має громадянства цієї держави).

Особливості статусу біженців та вимушених переселенців за нормами міжнародного приватного права.

Цивільно-правова відповідальність іноземних громадян. Цивільно-правова відповідальність осіб без громадянства. Особливості цивільно-правової відповідальності осіб, що користуються імунітетами й привілеями. Норми Конституції України, інших нормативно-правових актів, міжнародних договорів за її участю про правовий статус іноземних громадян і осіб без громадянства в Україні (в аспекті міжнародного приватного права) - майнові, трудові, сімейні та інші права й обов'язки.

Правовий статус громадян України за кордоном.

ТЕМА 5. ЮРИДИЧНІ ОСОБИ ТА ДЕРЖАВА ЯК СУБ'ЄКТИ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

/1 год./

Юридичні особи у міжнародному приватному праві. Поняття "юридична особа". Особистий закон юридичної особи. Поняття

"особистого статусу" і "національності" юридичної особи. Буржуазні теорії і практика про ознаки, що визначають особистий статут юридичної особи.

Різновиди іноземного елемента у відносинах, пов'язаних з заснуванням, реєстрацією, місцем знаходження, управлінням, контролем і діяльністю юридичних осіб. Види юридичних осіб у даному контексті. Правове значення визначення національності юридичної особи. Види колізійних прив'язок, застосовуваних для визначення національності юридичної особи. Феномен офшорних компаній.

Колізійні норми законодавства України про визначення національності юридичних осіб. Проблема одночасного використання колізійних прив'язок статутної осілості і місця інкорпорації. Їхнє співвідношення і джерела встановлення.

Правоздатність та дієздатність юридичної особи. Правовий статус юридичної особи. Визначення правового статусу іноземних юридичних осіб.

Іноземні юридичні особи в Україні. Правовий статус іноземних юридичних осіб в Україні. Правовий режим діяльності іноземних юридичних осіб в Україні. Національний режим діяльності іноземних юридичних осіб в Україні. Загальна характеристика правового статусу іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні. Допущення іноземних юридичних осіб до господарської діяльності. Види діяльності іноземних суб'єктів господарювання. Представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні. Правове положення представництва іноземної юридичної особи в Україні. Обмеження повноважень органа або представника юридичної особи.

Правове положення українських юридичних осіб за кордоном.

Змішані юридичні особи. Міжнародні об'єднання за участю українських юридичних осіб. Участь українських суб'єктів у створенні та діяльності закордонних юридичних осіб. Порядок створення підприємств

з іноземними інвестиціями в Україні та їх правовий статус.

Транснаціональні корпорації та міжнародні юридичні особи.

Держава, як суб'єкт цивільно-правових відносин, ускладнених іноземним елементом. Види міжнародних приватноправових відносин, у яких держава виступає суб'єктом.

Принцип імунітету іноземної держави і її власності. Поява і поширення доктрини абсолютного імунітету держави. Її концептуальне обґрунтування.

Доктрина обмеженого (функціонального) імунітету. Її сутність і законодавче закріплення державами, у тому числі через міжнародні договори. Критика буржуазної теорії функціонального (обмеженого) імунітету держави.

Імунітет держави і його види. Поняття та зміст судового імунітету. Поняття імунітету власності і податкового імунітету іноземних держав. Причини ерозії доктрини абсолютного імунітету держави. Проблема юридичної нерівності суб'єктів у відносинах міжнародного приватного права за участю іноземної держави. Законодавство України про імунітет іноземних держав у приватноправових відносинах. Правові форми участі Української держави в якості суб'єкта відносин, що складають предмет міжнародного приватного права.

Торгові представництва держави за кордоном. Правовий статус торгових представництв за кордоном.

Правовий режим цивільно-правових правочинів, що вчиняються державою.

Україна як суб'єкт міжнародного приватного права.

ТЕМА 6. РЕЧОВІ ПРАВА В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

/2 год./

Загальні питання права власності у відносинах з "іноземним

елементом" за законодавством України. Право власності та інші речові права. Правова сутність речових прав. Суб'єкти речових прав. Об'єкти речових прав. Виникнення та припинення права власності і речових прав на рухоме і нерухоме майно. Підстави придбання і припинення права власності і речових прав.

Колізійні питання права власності в міжнародному приватному праві. Регулювання речових прав з іноземним елементом. Правовий режим власності іноземців і іноземних юридичних осіб в Україні. Правовий режим власності іноземних держав в Україні. Колізійні питання права власності за законодавством України. Закон, що визначає виникнення і припинення права власності, інших речових прав. Закон, що визначає право власності та інші речові права відносно транспортних засобів та іншого майна, що підлягає внесенню до державних реєстрів. Речові права на транспортні засоби. Закон країни прапора судна і його правове значення. Закон, що визначає право власності на рухоме і нерухоме майно. Закон, що визначає речові права на рухоме майно (товари), що знаходяться в дорозі. Речові права на рухоме майно, що перебуває в дорозі. Колізійний принцип "*Lex rei sitae*" і випадки обмеження його застосування. Інші колізійні принципи в області речових прав. Момент переходу права власності і ризик випадкової загибелі речі в міжнародному приватному праві.

Вирішення колізійних питань права власності при укладенні зовнішньоторгових та інших зовнішньоекономічних угод.

Правовий режим інвестування українських юридичних осіб і громадян за кордоном. Законодавство України про порядок інвестування резидентами України майнових цінностей за кордон. Правове регулювання відкриття резидентами України рахунків в іноземних банках.

Правове регулювання іноземних інвестицій в Україні. Поняття іноземних інвестицій і види їх здійснення. Джерела правового регулювання іноземних інвестицій в Україні. Міжнародно-правове

регулювання відносин власності. Міжнародно-правове регулювання відносин власності в рамках Співдружності Незалежних Держав. Закон України "Про режим іноземного інвестування". Роль міжнародних договорів про взаємний захист і заохочення капіталовкладень. Принципи, що визначають правовий режим іноземних інвестицій та інвестиційної політики держав. Правовий статус іноземних інвесторів в Україні. Державні гарантії. Сеульська 1985 р. конвенція "Про заснування багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій". Поняття підприємства з іноземними інвестиціями. Правове положення портфельних інвестицій. Інвестування на основі договорів про інвестиційну діяльність. Правовий режим іноземних інвестицій у спеціальних (вільних) економічних зонах. Порядок розгляду інвестиційних суперечок. Вашингтонська 1965 р. конвенція "Про порядок вирішення інвестиційних суперечок між державами та іноземними особами". Закон України "Про режим іноземного інвестування" про порядок розгляду інвестиційних суперечок.

Націоналізація іноземної власності і екстериторіальна чинність законів про націоналізацію. Питання компенсації.

Захист права власності та інших речових прав. Закон, що визначає способи захисту права власності та інших речових прав.

Позовна давнина в міжнародному приватному праві. Імперативність. Колізії. Терміни. Позовна давність. Застосування позовної давнини до зовнішньоекономічних правочинів. Колізійні норми щодо позовної давності.

МОДУЛЬ №2. "ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЗА МІЖНАРОДНИМ ПРИВАТНИМ ПРАВОМ. МІЖНАРОДНИЙ ЦЕВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС. МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ".

ТЕМА 7. ДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

/2 год./

Поняття зобов'язання та підстави його виникнення.

Поняття зовнішньоекономічного договору (контракту). Форма зовнішньоекономічного договору (контракту). Сторони зовнішньоекономічного договору (контракту). Базисні умови контракту. Відповідальність сторін за зовнішньоекономічним договором (контрактом). Позовна давність як строк здійснення і захисту зобов'язальних прав.

Концесійні договори, договори про розподіл продукції, компенсаційні договори, контракти з надання технічного сприяння, інші.

Джерела, що містять матеріально-правові норми з питань зобов'язального права: міжнародні багатосторонні договори, міжнародні двосторонні договори, національне законодавство, закони, типові договори, міжнародні комерційні терміни, інше. Значення теорії "lex mercatoria" для відносин у сфері зобов'язального права.

Колізії, що виникають внаслідок укладення договорів та їх неналежного виконання чи невиконання. Колізійні прив'язки, застосовувані до зобов'язальних правовідносин.

Форма та умови зобов'язальних договорів за законодавством України. Норми міжнародних договорів за участю України щодо порядку виникнення зобов'язань, форми контрактів, умов контрактів. Принцип автономії волі сторін за нормами законодавства України. Право, що застосовується до договору за відсутності згоди сторін про вибір права, за нормами національного законодавства України та міжнародних договорів з її участю. Сфера дії права, що застосовується до контракту. Міжнародні договори, укладені в рамках СНД з питань зобов'язального права.

ТЕМА 8. ДЕЛІКТНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

/1 год./

Позадовірні зобов'язання. Поняття і види позадовірних зобов'язань. Зобов'язання, що виникають з односторонніх дій. Поняття і статус деліктних зобов'язань. Деліктні зобов'язання з іноземним елементом.

Колізії в області зобов'язань, що виникають внаслідок заподіяння шкоди. Колізійні питання деліктних зобов'язань в українському законодавстві. Чинність закону місця скоєння шкоди (делікту). Застосування інших колізійних прив'язок до деліктних зобов'язань. Види колізійних прив'язок, що застосовуються у законодавстві держав і міжнародних договорах для визначення статусу позадовірних деліктних зобов'язань з іноземним елементом. Закон країни вчинення шкодоносної дії; закон країни настання шкоди; закон країни потерпілого; закон суду; закон громадянства потерпілого і винуватого в заподіюванні шкоди; закон місця проживання відповідача. Їхня конкуренція і кваліфікація. Право, що визначає позовну давнину.

Міжнародні угоди щодо деліктної відповідальності. Деякі питання відповідальності за заподіяння шкоди в міжнародних угодах. Багатосторонні міжнародні конвенції з питань уніфікації деліктної відповідальності, за ядерний збиток, забруднення моря нафтопродуктами, у випадках автотранспортних подій.

Цивільний кодекс України про закон, який застосовується до зобов'язань, що виникають внаслідок заподіяння шкоди. Умови незастосування іноземного законодавства. Кодекс торгового мореплавання України про право, що застосовується до деліктних зобов'язань.

Договори про правову допомогу України з іншими державами. Специфіка регулювання позадовірних деліктних зобов'язань.

Зобов'язання внаслідок завдання шкоди. Відповідальність за збитки, завдані споживачеві.

Безпідставне збагачення. Зобов'язання із безпідставного збагачення.

Інші зобов'язання позадоговірного характеру

ТЕМА 9. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ШЛЮБНО-СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

/2 год./

Колізії законодавства в області сімейного права. Колізійні питання сімейно-правових відносин. Підстави виникнення колізій між сімейним правом різних держав. Шлюби, що кульгають. Основні типи застосовуваних колізійних прив'язок: право місця укладення шлюбу; закон громадянства чоловіка; закон країни постійного місця проживання дитини; закон громадянства усиновлення; закон суду.

Умови укладення шлюбу. Форма і порядок укладення шлюбу в Україні. Шлюби громадян України з іноземцями, укладені поза межами України. Консульські шлюби. Укладення шлюбу в посольствах і консульствах. Визнання шлюбів, укладених за межами України. Шлюбний договір. Загальні юридичні наслідки шлюбу. Колізійні норми сімейного права. Договори України про правову допомогу про укладення шлюбу. Гаагська 1920 року Конвенція "Про врегулювання колізій законів в області укладення шлюбу". Гаагська 1978 року Конвенція "Про укладення шлюбу і визнання його недійсним".

Особисті і майнові відносини між подружжям. Майнові права та обов'язки подружжя. Колізії законів у відносинах між подружжям. Правове регулювання особистих і майнових відносин між подружжям в міжнародному приватному праві. Випадки застосування колізійних прив'язок місця проживання, громадянства, спільного або роздільного проживання подружжя. Право, що застосовується відносно регулювання майнових прав подружжя на нерухомість. Договори України про правову допомогу про регулювання особистих і майнових відносин подружжя. Гаагська 1905 року Конвенція "Про колізії законів щодо особистих і майнових відносин подружжя". Гаагська 1978 року Конвенція "Про право,

що застосовується до режиму майна подружжя".

Укладення шлюбу українських громадян з іноземцями. Права та обов'язки іноземних громадян і осіб без громадянства в шлюбних і сімейних відносинах. Укладення шлюбів громадян України з іноземцями в Україні.

Припинення шлюбу. Розірвання шлюбу. Розлучення іноземців. Розірвання шлюбів громадян України з іноземними громадянами в Україні. Дійсність розірвання шлюбу між громадянами України, зробленого поза межами України. Колізійні питання розірвання шлюбу. Договори України про правову допомогу про розірвання шлюбів і компетентності установ. Гаагська 1902 року Конвенція "Про врегулювання колізій законів і про юрисдикцію щодо розводів і судового розлучення подружжя". Гаагська 1970 року Конвенція "Про визнання розірвання шлюбу і судового розлучення подружжя".

Визнання шлюбу недійсним.

Регулювання відносин між батьками і дітьми в міжнародному приватному праві. Встановлення та оскарження батьківства. Договори України про правову допомогу про застосовуване право при визнанні або заперечуванні батьківства або материнства. Особисті і майнові відносини між батьками і дітьми. Права та обов'язки батьків і дітей. Зобов'язання щодо утримання. Утримання родичів та інших членів сім'ї. Колізійні питання аліментних зобов'язань. Гаагська 1956 року Конвенція "Про право, що застосовується до аліментних зобов'язань відносно дітей". Гаагська 1973 року Конвенція "Про визнання і виконання рішень, що стосуються аліментних зобов'язань".

Опіка та піклування. Правове регулювання опіки і піклування в міжнародному приватному праві. Встановлення опіки і піклування над громадянами України, що проживають за її межами. Встановлення опіки і піклування над іноземцями в Україні. Визнання опіки і піклування встановленої поза межами України. Договори України про правову

допомогу про право, що застосовується при встановленні і регулюванні опіки і піклування. Гаазька 1902 року Конвенція "Про регулювання опіки над повнолітніми". Гаазька 1905 року Конвенція "Про обмеження дієздатності повнолітніх і піклування над ними".

ТЕМА 10. СПАДКУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

/2 год./

Переселенці часто зв'язані родинними відношеннями з окремими громадянами країни свого походження, що і служить основою для виникнення справ про спадщину. Таким чином, спадкові справи з іноземним елементом - це неминуче слідство переміщення населення.

Різноманітність практики в цій області і складнощі, що виникають при розв'язанні конкретних спадкових справ, пояснюються значними розбіжностями, які є у внутрішньому законодавстві в області спадкового права. Це проявляється в тому, що в різних країнах неоднаково визначається коло спадкоємців по закону і по заповіту; встановлюються різні вимоги, які пред'являються до форми заповіту; існують різні системи розподілу спадкового майна та ін.

Колізії законодавства у сфері спадкування. Колізійні прив'язки, застосовувані до: 1) визначення кола осіб, що можуть закликатися до спадкування; 2) встановлення здатності особи на складання і скасування заповіту; 3) форми та змісту заповідального розпорядження; 4) визнання заповідального розпорядження недійсним; 5) спадкового майна (рухомого та нерухомого).

Колізійні норми про виморочне (безхазяйне) майно. Трансмісія. Усунення від спадкування негідних спадкоємців. Управління майном померлих.

Спадкові права іноземних громадян в Україні. Спадкові права громадян України за кордоном. Перехід майна до держави Україна. Колізійні норми законодавства України щодо спадкування.

ТЕМА 11. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИНИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

/2 год./

Правові аспекти організації ринку праці. Трудові відносини з "іноземним елементом" та джерела їх регулювання. Розмежування сфер публічно-правового і приватноправового регулювання трудових відносин. Сфера приватноправового регулювання трудових відносин з іноземним елементом. Визначення застосовного права до індивідуальних трудових відносин з іноземним елементом. Колізійні питання колективних та процесуальних трудових відносин з іноземним елементом. Правила застосування іноземного трудового права.

Загальні положення про трудові права іноземців в Україні та громадян України за кордоном. Праця громадян України за кордоном. Праця іноземців в Україні. Трудові права іноземних працівників підприємств з іноземними інвестиціями. Трудові права іноземних спеціалістів при спорудженні промислових та інших об'єктів. Правове регулювання праці іноземців при здійсненні інших форм міграції трудових ресурсів.

Колізійні прив'язки, що застосовуються до регламентації трудових відносин з "іноземним елементом": закон місця укладення Трудового договору; закон місця роботи; закон місця виробничої діяльності; закон місцезнаходження роботодавця; закон громадянства працівника; закон прапора судна; закон місця реєстрації транспортного засобу.

Кодекс законів про працю України про регулювання трудових відносин громадян, що працюють за межами своїх держав. Умови і

порядок працевлаштування іноземців в Україні. Особливості регулювання трудових відносин на підприємствах з іноземними інвестиціями й у спеціальних економічних зонах. Українське законодавство про пенсійне забезпечення громадян України, що знаходяться за кордоном та іноземців, що знаходяться в Україні.

Загальна характеристика основних міжнародно-правових джерел, що регламентують трудові відносини. Міжнародно-правове забезпечення захисту прав працюючого. Міжнародні угоди України з питань працевлаштування та захисту прав працюючих. Міжнародні конвенції, що уніфікують правове регулювання трудових відносин з іноземним елементом.

Конвенції Морської конференції МОП і їхня роль у регулюванні тривалості робочого часу, представництва працюючих, захисту здоров'я і безпеки моряків.

Двосторонні договори України з іншими державами про трудову діяльність і соціальний захист громадян, що працюють за межами своїх держав. Двосторонні договори України з іншими державами про співробітництво в сфері пенсійного забезпечення.

Двосторонні договори України про працевлаштування та соціальний захист працівників.

Праця громадян України за кордоном. Праця іноземців в Україні. Відшкодування шкоди працівникові за міжнародними договорами України.

Соціальне забезпечення в міжнародному праві. Угоди між Україною та іншими країнами з питань соціального забезпечення.

ТЕМА №12 МІЖНАРОДНИЙ ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБИТРАЖ

/1 год./

Поняття міжнародного цивільного процесу. Міжнародна підсудність. Принципи (критерії) визначення міжнародної підсудності. Види міжнародної підсудності. Деякі специфічні питання міжнародної підсудності. Питання міжнародної підсудності у законодавстві України.

Положення іноземців у міжнародному цивільному процесі. Деякі аспекти правового захисту. Цивільно-процесуальна правоздатність та дієздатність іноземців. Привілейоване положення окремих суб'єктів міжнародного цивільного процесу.

Взаємна цивільно-процесуальна допомога. Вручення судових та позасудових документів особам, що знаходяться за кордоном. Виконання доручень іноземних судів у цивільних справах.

Визнання та виконання іноземних судових рішень у практиці держав. Процедури визнання та надання дозволу на виконання іноземного судового рішення. Визнання та виконання рішень іноземних судів за міжнародними договорами. Визнання та виконання іноземного судового рішення за законодавством України.

Також поняття міжнародного комерційного арбітражу. Сучасні тенденції у сфері арбітражного розгляду справ. Загальна характеристика арбітражного розгляду справ. Види міжнародного комерційного арбітражу. Компетенція арбітражного суду. Арбітражна угода в МПП.

Здійснення провадження у справі та винесення арбітражного рішення. Формування складу арбітражного суду. Підготовка та здійснення арбітражного провадження у справі. Винесення арбітражного рішення.

Виконання арбітражних рішень. Судовий контроль у місці винесення арбітражного рішення. Визнання та приведення до виконання іноземного арбітражного рішення.

Законодавство України про міжнародний комерційний арбітраж. Загальна характеристика та сфера дії Закону України „Про міжнародний комерційний арбітраж“. Склад арбітражного суду. Здійснення арбітражного розгляду справи. Припинення арбітражного розгляду

справи. Оспорювання арбітражного рішення. Визнання та виконання арбітражних рішень.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МОДУЛЬ №1. "ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА. ПРАВО ВЛАСНОСТІ ТА ІНШОГО РЕЧОВОГО ПРАВА"

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ТА СИСТЕМА МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Питання для усного опитування:

1. Поняття та предмет міжнародного приватного права.
2. Методи міжнародного приватного права: загальна характеристика.
3. Система міжнародного приватного права.
4. Співвідношення міжнародного приватного права з суміжними галузями права та його місце у правовій системі України.

Контрольні питання за темою:

1. *Які фактори міжнародного життя впливають на розвиток міжнародного приватного права?*
2. *Що розуміється під приватноправовими відносинами, які виникають у міжнародному житті?*
3. *Що розуміється під "іноземним елементом" міжнародних приватноправових відносинах. Наведіть приклади.*
4. *Які норми входять у склад міжнародного приватного права?*
5. *Участь у яких багатосторонніх угодах в галузі міжнародного приватного права має особливе значення для України?*

6. Яке значення для міжнародного приватного права має діяльність міжнародних організацій та ті правові акти, що ними приймаються?

7. Яке поняття "Міжнародне приватне право", як галузі права та/або комплексної системи правових норм має право на існування та чому на Ваш погляд (аргументуйте)?

Завдання для самостійної роботи здобувача:

1). Дайте визначення у письмовій формі наступних термінів: міжнародне приватне право; матеріальне право; метод міжнародного приватного права; предмет міжнародного приватного права; прив'язка колізійної норми; принципи міжнародного приватного права; система міжнародного приватного права; структура міжнародного приватного права; система міжнародного приватного права; приватноправові відносини, "шкульгаючі" відносини.

2) Дайте еквівалент у письмовій формі наступним найуживанішим поняттям та висловам з правових питань: AEQUITAS (лат.); JURIS PRAECEPTA SUNT HAEC: HONESTE VIVERE, NEMINEM LAEDERE, SUUM CUIQUE TRIBUERE (лат.); JUS (лат.); JUS CIVILE (лат.); JUS EST ARS BONI ET AEQUI (лат.); JUS PRIVATUM (лат.); OMNE JUS HOMINUM CAUSA CONSTITUTUM EST (лат.); OMNE JUS VEL AD PERSONAS PERTINET VEL AD RES VEL AD ACTIONES (лат.); POPULUS ... ; PARTIM SUO PROPRIO, PARTIM COMMUNI OMNIUM HOMINUM JURE UTITUR (лат.); PUBLICUM JUS EST, QUOD AD STATUM REI ROMANAE SPECTAT, PRIVATUM, QUOD AD SINGULORUM UTILITATEM (лат.); PUBLICUM JUS PACTIS PRIVATORUM MUTARI NON POTEST (лат.) SUMMUM JUS, SUMMA INJURIA (лат.).

Список нормативних актів та літератури до теми:

Закон України "Про міжнародне приватне право" від 23.06.2005 р. // Офіційний вісник України. - 2005.-№ 29.- Ст. 1694; Відомості Верховної Ради України. - 2005.- N 32.- Ст. 422.

Міжнародне приватне право: Навч. посібник / За ред. В. М. Гайворонського, В. П. Жушмана - К.: Юрінком Інтер, 2005. — 368 с.

Мережко А.А. Наука международного частного права: история и современность- К.: Таксон, 2006- 356 с.

Фединяк Г. С. Порівняльний метод і порівняльне правознавство у сфері міжнародного приватного права // Право України. —2002. — № 7. — С. 107— ПО.

ТЕМА 2. ДЖЕРЕЛА МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Питання для усного опитування:

1. Поняття та види джерел міжнародного приватного права.
2. Національне (внутрішнє) законодавство;
3. Міжнародні договори;
4. Міжнародні звичаї;
5. Судова та арбітражна практика.

Контрольні питання за темою:

1. У чому своєрідність джерел міжнародного приватного права та їх подвійний характер?

2. Участь у яких багатосторонніх угодах в галузі міжнародного приватного права має особливе значення для України?

3. Яке значення для міжнародного приватного права має діяльність міжнародних організацій та ті правові акти, що ними приймаються?

4. Назвіть основні внутрішні джерела міжнародного приватного права в Україні?

5. Яка роль звичаїв, як джерел у міжнародному приватному праві?

6. Яка роль міжнародних договорів, як джерел у міжнародному приватному праві?

7. Яка роль внутрідержавного (національного) законодавства, як джерел у міжнародному приватному праві?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА:

1) Дайте визначення у письмовій формі наступних термінів: арбітражна практика, багатосторонній договір, внутрішнє законодавство, двоїстий характер джерел міжнародного приватного права, двосторонній договір, джерела міжнародного приватного права, договір про правовий стан осіб, договір про правову допомогу, доктрина міжнародного приватного права, міжнародна конвенція, міжнародний договір, міжнародний звичай, судова практика, судовий прецедент, тлумачення міжнародно-правових норм, торговий договір, традиція, трансформація міжнародно - правових норм, уніфіковані норми.

2) Дайте еквівалент у письмовій формі наступним найуживанішим поняттям та висловам з правових питань: AGERE (лат.); ANTIQUA CUSTUMA (лат.); ABROGATIO-LEGIS (лат.) - CAMERA (лат.) ; CONSTITUTIO (лат.) ; CONSUETUDO (лат.) ; CORPUS JURIS CIVILIS (лат.); DE LEGE FERENDA (лат.) ; DE LEGE LATA (лат.); DURA LEX, SED LEX (лат.) ; HONOR (лат.) ; IMPERIUM (лат.); IMPERIUM ET POTESTAS (лат.); JUS DICERE (лат.); JUS PUBLICI RESPONDERE (лат.); JUSTITIA (лат.); JUSTITIA EST FUNDAMENTUM REGNI (лат.); LEX EST, QUOD POPULUS JUBET ATQUE CCONSTITUITUM (лат.); LEX, LEGES (лат.); LEX PROSPICIT, NON RESPICIT (лат.); LEX SEMPER CERTA EST (лат.); MORES MAJORUM

(лат.) ; MOS LEGEM REGIT (лат.); OPTIMA EST LEGUM INTERPRES
CONSUETUDO (лат.); REGULAE (лат.); RESPONDERE (лат.);
RESPONDERE, CAVERE, AGERE (лат.); SCIPE LEGES NON HOC EST
VERBA EARUM TENERE, SED VIM AC POTESTATEM (лат.);
SENTENTIAE (лат.); VIVA VOX JURIS CIVILIS (лат.).

Список нормативних актів та літератури до теми:

Закон України "Про міжнародне приватне право" від 23.06.2005//
Офіційний вісник України. - 2005.-№ 29.- Ст. 1694; Відомості Верховної
Ради України. - 2005.- N 32.- Ст. 422.

Закон України "Про міжнародні договори України" від 29.06.2004//
Офіційний вісник України. - 2004.- N 35.- Ст. 2317; Відомості Верховної
Ради України.-2004.- N 50.- Ст. 540

Міжнародне приватне право: Навч. посібник / За ред. В. М.
Гайворонського, В. П. Жушмана - К.: Юрінком Інтер, 2005. - 368 с.

Міжнародне приватне право: науково-практичний коментар Закону
України /Довгерт А.С., Кисіль В.І., Серьогін О.Ю., Калакура А.Я. та ін. /
За ред. Довгерта А.С., 2008.— 352 стр.

Кисіль В. І. Міжнародне приватне право: питання кодифікації. - К.:
Україна, 2000. - 273 с.

Погребняк С. Вплив судової практики на юридичні акти в романо-
германській правовій сім'ї //Вісник Академії правових наук України. -
2003.—№4. —С.92.

Попко В. В. Уніфікація норм міжнародного приватного права в
рамках Гаазької конференції: дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Київський
національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — К., 2006.

Руденко О. В. Уніфікація міжнародного приватного права в ЄС :
дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Київський національний ун-т ім. Тараса
Шевченка. — К., 2007. — 189 с.

Щокіна О.О. Правовий звичай міжнародної торгівлі як джерело

міжнародного приватного права : дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 /
Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Х.,
2006.

ТЕМА 3. МЕТОДИ РЕГУЛЮВАННЯ У МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Питання для усного опитування:

1. Методи правового регулювання у міжнародному приватному праві: загальна характеристика.
2. Колізійно-правовий метод регулювання.
3. Структура та види колізійних норм.
4. Типи колізійних прив'язок (формул прикріплення).
5. Матеріально-правовий (прямий) метод правового регулювання.
6. Уніфікація і гармонізація норм міжнародного приватного права.

Контрольні питання за темою:

1. *Що розуміється під термінами "колізія законів", "колізійне право", колізійна прив'язка"?*
2. *Що розуміється під інтерперсональними та інтертемпоральними колізіями? Який їх зв'язок з колізійними нормами, які входять до складу міжнародного приватного права?*
3. *Що розуміється під обсягом та прив'язкою колізійної норми.*
4. *Які колізійні норми Закону України "Про міжнародне приватне право" є односторонніми, а які двосторонніми?*
5. *Які наслідки застосування імперативних норм?*

6. Яким чином можуть бути усунені "шкульгаючі" правовідносини? Що розуміється під "шкульгаючими" правовідносинами? Наведіть приклади.

7. Що таке реторсії та у яких випадках застосовується реторсія?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА:

1). Дайте визначення у письмовій формі наступних термінів: колізія, колізійна норма, одностороння колізійна норма, двостороння колізійна норма, колізійний метод, взаємність, матеріальна взаємність, формальна взаємність, кваліфікація, обхід закону, зворотна відсилка, відсилка до права третьої країни, матеріально-правова норма, матеріально-правовий метод, застосування права, публічний порядок, встановлення змісту іноземного права, субституція, тлумачення норм, структура норми, об'єм колізійної норми, прив'язка колізійної норми, адаптація, когентність, теорія придбаних прав, реторсія

2). 2) Дайте еквівалент у письмовій формі наступним найуживанішим поняттям та висловам з правових питань: LEX FORI, LEX LOCI DELICTI COMMISSI, LEX MONETAE, LEX REI SITAE, LEX VENDITORIS, LEX PATRIE, LEX DOMICILII, LEX LOCI CONTRACTUS, LEX LOCI SOLUTIONIS, LEX FLAGI, LEX LOCI CELEBRATIONIS, ORDER PUBLIC.

Список нормативних актів та літератури до теми:

Закон України "Про міжнародне приватне право" від 23.06.2005// Офіційний вісник України. - 2005.-№ 29.- Ст. 1694; Відомості Верховної Ради України. - 2005.- N 32.- Ст. 422.

Договір між Україною і Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах від 24.05.1993 / Юфіційний вісник України. - 2006.- N 47.

Міжнародне приватне право: Навч. посібник / За ред. В. М. Гайворонського, В. П. Жушмана - К.: Юрінком Інтер, 2005. — 368 с.

Міжнародне приватне право: науково-практичний коментар Закону України /Довгерт А.С., Кисіль В.І., Серьогін О.Ю., Калакура А.Я. та ін. / За ред. Довгерта А.С., 2008.— 352 стр.

Кисіль В. І. Зворотнє відсилання в міжнародному приватному праві // Актуальні пробл. міжнар. відносин. — 1999. — Вип. 13, ч. 1. — С. 91—99.

Балдинюк В. В. Співвідношення положення про обхід закону та застереження про публічний порядок у міжнародному приватному праві // Підприємництво, господарство і право. - Березень 2007. - С. 16-19.

Балдинюк В.В. Питання обходу закону в кодифікаційних актах з міжнародного приватного права // Підприємництво, господарство і право. -травень 2007. - С. 28-30.

ТЕМА 4. ФІЗИЧНІ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТИ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Питання для усного опитування:

- 1.** Загальні засади правового статусу фізичних осіб як суб'єктів міжнародного приватного права.
- 2.** Поняття та колізійні питання громадянства.
- 3.** Правосуб'єктність та правовий режим іноземців в Україні.
- 4.** Категорії та правовий статус іноземців в Україні.
- 5.** Особливості правового статусу громадян України за кордоном.

Контрольні питання за темою:

1. Яке значення для визначення цивільно-правового становища іноземців мають принципи та норми загального міжнародного права про права та свободи людини?

2. Якими законодавчими актами визначається правове становище іноземців в Україні?

3. Що розуміється під принципом національного режиму та які виключення із застосування цього принципу відносно іноземців встановлені в українському законодавстві?

4. Які положення з питань правової допомоги громадян містяться у договорах про правову допомогу?

5. Як визначається цивільна правоздатність українських громадян за кордоном?

6. Яке право належить застосовувати відносно визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА:

1) Дайте визначення у письмовій формі наступних термінів: взаємність, дієздатність, іноземець, національний режим, закон громадянства, особистий закон фізичної особи, громадянство (підданство), правоздатність фізичної особи, процесуальна право – та дієздатність іноземця, режим найбільшого сприяння, реторсії, фізична особа, біженець, вимушений переселенець, правосуб'єктність фізичної особи.

2) Дайте еквівалент у письмовій формі наступним найуживанішим поняттям та висловам з правових питань: CAPITIS DEMINUTIO (лат.); CAPUT (лат.); CIVITAS (лат.); CULPA IN CONCRETO (лат.); CIVIS ROMANUS SUM (лат.); GESTOR NEGOTIORUM (лат.); INFAMIA (лат.); JUS COMMARCUI (лат.);

LIBERTAS EST POTESTAS FACIENDI ID, QUOD JURE LICET(лат.);
LIBERTAS INAESTIMABILIS RES EST (лат.); PATRONUS (лат.);
PERSONA ALIENI JURIS (лат.); PERSONA SUI JURIS (лат.); POTESTAS
(лат.); SENTENTIA (лат.); STATUS FAMILIAE (лат.); STATUS
LIBERTATIS (лат.); SNFANTES (лат.); IMPUBERES (лат.).

Список нормативних актів та літератури до теми:

Закон України "Про міжнародне приватне право" від 23.06.2005//
Офіційний вісник України.- 2005.-№ 29.- Ст. 1694; Відомості Верховної
Ради України.- 2005.- N 32.- Ст. 422.

Міжнародне приватне право: Навч. посібник / За ред. В. М.
Гайворонського, В. П. Жушмана - К.: Юрінком Інтер, 2005. — 368 с.

Міжнародне приватне право: науково-практичний коментар Закону
України /Довгерт А.С., Кисіль В.І., Серьогін О.Ю., Калакура А.Я. та ін. /
За ред. Довгерта А.С., 2008.— 352 стр.

Юлдашев О.Х. Міжнародне приватне право: теоретичні та прикладні
аспекти.— К.: МАУП— 2004.— 576 с,

Чорнолуцький Р.В. Регулювання приватноправових
відносин щодо участі іноземних осіб у судових інстанціях України
//Актуальні проблеми політики. 36. наук, праць /Голов. ред. С.В. Ківалов;
заст. голов. ред. Л.І. Кормич. - Одеса: Юрид. л-ра., 2002. - Вип. 13 - 14. -
С. 281 - 286.

ТЕМА 5. ЮРИДИЧНІ ОСОБИ ТА ДЕРЖАВА ЯК СУБ'ЄКТИ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Питання для усного опитування:

1. Особистий закон юридичної особи.
2. Доктрини про "національність" юридичних осіб. Теорія "контролю".

3. Іноземні юридичні особи в Україні. Господарська та інша діяльність іноземних юридичних осіб в Україні. Представництва та філіалі іноземних фірм.

4. Правове становище підприємств з іноземними інвестиціями на території України.

5. Правове становище держави як учасника цивільно-правових відносин.

6. Імунітет іноземної держави та його види.

7. Теорія "функціонального" імунітету.

Контрольні питання за темою:

1. *Що розуміється під "національністю" юридичної особи у міжнародному приватному праві?*

2. *Які правові питання визначаються особистим законом (статутом) юридичної особи?*

3. *Які основні критерії застосовуються у міжнародному приватному праві та у внутрішньому законодавстві для визначення національності юридичної особи?*

4. *В чому сутність теорії контролю? Як критерій контролю використовується у сучасній міжнародній практиці?*

5. *У чому полягає принцип роздільної відповідальності державної юридичної особи та української держави? Яку відповідальність несе держава за зобов'язаннями унітарного підприємства, заснованого на праві оперативного управління?*

6. *Яке правове становище консорціумів?*

7. *В чому різниця між концепцією абсолютного імунітету та концепцією обмеженого (функціонального) імунітету?*

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА:

1) Дайте визначення у письмовій формі наступних термінів: суб'єкт права, правоздатність юридичної особи, контрагент, інститут клієнтеля, юридична особа, національність юридичної особи, теорія "контролю"; теорія "інкорпорації"; теорія "осілості"; теорія "статутної осілості".

2). ДАЙТЕ ЕКВІВАЛЕНТ НА УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ СЛІДУЮЧИМ НАЙУЖИВАНІШИМ ПОНЯТТЯМ І ВИСЛОВАМ З ПРАВОВИХ ПИТАНЬ: FISCUS SEMPER IDONEUS SUCCESSOR EST ET SOLVENDO (лат.); SOCIETAS JUS QUODAMMONO FRATERNITATIS IN SE HABET (лат.); SODALES SUNT, QUI EIUSDEM COLLEGII SUNT (лат.); STATUS CIVITATIS (лат.); . UNIVERSITAS NON DELINQUIT (лат.); CULPA IN CONCRETO (лат.); CIVITAS (лат.); JUS COMMERCII (лат.); POTESTAS (лат.).

Список нормативних актів та літератури до теми:

Закон України "Про міжнародне приватне право" від 23.06.2005// Офіційний вісник України.- 2005.-№ 29.- Ст. 1694; Відомості Верховної Ради України.- 2005.- N 32.- Ст. 422.

Міжнародне приватне право: Навч. посібник / За ред. В. М. Гайворонського, В. П. Жушмана - К.: Юрінком Інтер, 2005. — 368 с.

Міжнародне приватне право: науково-практичний коментар Закону України /Довгерт А.С., Кисіль В.І., Серьогін О.Ю., Калакура А.Я. та ін. / За ред. Довгерта А.С., 2008.— 352 стр.

Юлдашев О.Х. Міжнародне приватне право: теоретичні та прикладні аспекти.— К.: МАУП— 2004.— 576 с,

Якубовська Н.О. Актуальні проблеми діяльності багатонаціональних компаній в Україні //Держава і право: 36. наук, праць. - К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. - Вип. 21. -С. 586-591.

ТЕМА 6. РЕЧОВІ ПРАВА В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Питання для усного опитування:

1. Загальні положення речового права.
2. Колізійні питання права власності.
3. Колізійні норми речового права у внутрішньому законодавстві України.
4. Правове регулювання іноземних інвестицій в Україні.

Контрольні питання за темою:

1. *Які колізійні норми застосовуються відносно власності?*
2. *Які правила застосовуються до права власності іноземних громадян?*
3. *Яким чином визначається правовий режим іноземних інвестицій?*
4. *В яких багатосторонніх угодах відносно режиму іноземних інвестицій приймає участь Україна?*

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА:

1) Дайте визначення у письмовій формі наступних термінів: виникнення права власності, володіння, екстериторіальна дія закону, конфіскація, користування, націоналізація, нерухоме майно, право власності, реквізиція, розпорядження, рухоме майно, нерухоме майно, індивідуально визначене майно.

2) Дайте еквівалент у письмовій формі наступним найуживанішим поняттям та висловам з правових питань: ACCESSIO (лат.); ACTIO IN PERSONAM (лат.); ACTIO IN REM (лат.); ACTIO NEGATORIA (лат.); ANIMUS POSSESSIONIS (лат.); CAUSA JUSTA POSSESSIONIS (лат.); COMMUNIO, CONDOMINIUM (лат.); CORPUS

POSSESSIONIS (лат.); DETENTIO (лат.); DOMINIUM EX JURE PRIVATUM (лат.) ; DOMINIUM PROPRIETAS (лат.); DOMINUS (лат.); DOMINUS SENTIT PERICULUM (лат.); DUORUM IN SOLIDUM DOMINIUM VEL POSSESSIONEM ESSE NON POSSE (лат.); SERVITUS FLUMINIS (лат.); USUFRUCTUS (лат.); USUS (лат.); HABITATIO (лат.); RES IN TRANSITU (лат.).

Список нормативних актів та літератури до теми:

Закон України "Про міжнародне приватне право" від 23.06.2005// Офіційний вісник України.- 2005.-№ 29.- Ст. 1694; Відомості Верховної Ради України.- 2005.- N 32.- Ст. 422.

Міжнародне приватне право: Навч. посібник / За ред. В. М. Гайворонського, В. П. Жушмана - К.: Юрінком Інтер, 2005. - 368 с.

Міжнародне приватне право: науково-практичний коментар Закону України /Довгерт А.С., Кисіль В.І., Серьогін О.Ю., Калакура А.Я. та ін. / За ред. Довгерта А.С., 2008.- 352 стр.

Юлдашев О.Х. Міжнародне приватне право: теоретичні та прикладні аспекти.— К.: МАУП— 2004. - 576 с.

МОДУЛЬ №2. "ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЗА МІЖНАРОДНИМ ПРИВАТНИМ ПРАВОМ. МІЖНАРОДНИЙ ЦЕВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС. МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ".

ТЕМА 7. ДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Питання для усного опитування:

1. Поняття та види міжнародних договорів цивільно-правового характеру.
2. Міжнародно-правове регулювання правочинів з іноземним елементом.

3. Особливості правового регулювання зовнішньоекономічних договорів (контрактів) в Україні.

4. Колізійні питання форми міжнародного цивільно-правового договору.

5. Колізійні питання змісту міжнародного цивільно-правового договору.

6. "Віденська конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів" (1980 р.): загальні положення.

Контрольні питання за темою:

1. *Що розуміється під принципом автономії волі сторін у міжнародному приватному праві?*

2. *Що розуміється під зовнішньоекономічними та зовнішньоторговими правочинами?*

3. *Які правила встановлені діючим законодавством відносно форми зовнішньоторгового договору?*

4. *Як визначається право застосування за відсутності угоди сторін?*

5. *Що розуміється під принципом встановлення права найбільш тісно пов'язаного із цивільно-правовими зобов'язаннями, ускладненими іноземним елементом?*

6. *Яке значення має Віденська конвенція про договори міжнародної купівлі-продажу 1980 р. та в яких випадках вона застосовується?*

7. *Яке значення мають Принципи міжнародних комерційних договорів ЮНІДРУА?*

11. *Який зміст ІНКОТЕРМС-2010?*

12. *Яка природа та зміст концесійних договорів та угод про розділ продукції?*

13. *Як вирішуються питання застосування права відносно лізингу та факторингу?*

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА:

1) Дайте визначення у письмовій формі наступних термінів: авіаційні перевози, автомобільні перевози, безстрокове зобов'язання, безумовне зобов'язання, бербоут-чартер, великий каботаж, договір перевози, залізничні перевози, зобов'язання, каботаж, лінійні перевози, міжнародні сполучення, малий каботаж, маятникові перевози, наскрізні перевози, перевози в закордонному сполученні, перевози змішаного сполучення, перевози прямого сполучення, перевози непрямого /ламаного/ сполучення, перевози послідовними перевізчиками, прикордонні перевози, тайм-чартер, трампові перевози, транзитні перевози, цивільно-правове зобов'язання, чартер.

2) Дайте еквівалент у письмовій формі наступним найуживанішим поняттям та висловам з правових питань: OBLIGATIO (лат.); OBLIGATIO EST JURIS VINCULUM, QUO NECESSITATE ADSTRINGIMUR SOLVENDAE EL SECUNDUM NOSTRAE CIVITATIS JURA (лат.); OBLIGATIONUM SUBSTANTIA NON INEO CONSISTIT, UT ALIQUID CORPUS NOSTRUM AUT SERVITUTEM NOSTRAM FACIAT, SED UT ALIUM NOBIS OBSTRINGAT AD DANDUM ALIQUID VEL FACIENDUM VEL PRAESTANDUM (лат.) FACERE (лат.); DARE (лат.); PRAESTARE (лат.); EX CONTRACTU (лат.); IN MORA (лат.); DOLUS (лат.); CULPA LATA (лат.); CULPA LEVIS (лат.); CULPA LEVIS IN ABSTRACTO (лат.); CULPA IN CONCRETO (лат.); DAMNUM EMERGENS (лат.); LOCATIO-CONDUCTIO RERUM (лат.).

Список нормативних актів та літератури до теми:

Закон України "Про міжнародне приватне право" від 23.06.2005// Офіційний вісник України. - 2005.-№ 29.- Ст. 1694; Відомості Верховної Ради України. - 2005.- N 32.- Ст. 422.

Міжнародне приватне право: Навч. посібник / За ред. В. М. Гайворонського, В. П. Жушмана - К.: Юрінком Інтер, 2005. — 368 с.

Мережко А. А. Транснаціональне торговельне право (Іех тегсаогіа). — К.: Таксон, 2002.— 464 с.

Міжнародне приватне право: науково-практичний коментар Закону України /Довгерт А.С., Кисіль В.І., Серьогін О.Ю., Калакура А.Я. та ін. / За ред. Довгерта А.С., 2008.— 352 стр.

Покрещук О. О. Правове регулювання міжнародної торгівлі у конексті норм і правил ГАТТ/СОТ. — К.: Зовнішня торгівля, 2003. — 511 с.

Юлдашев О.Х. Міжнародне приватне право: теоретичні та прикладні аспекти.— К.: МАУП.— 2004.— 576 с,

Степанюк А.А. Міжнародне приватне право: Підручник. - Харків: Вид—во "Кроссроуд", 2008. - С. 610.

ТЕМА 10. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ШЛЮБНО-СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Питання для усного опитування:

- 1.** Особливості правового регулювання шлюбно-сімейних відносин в міжнародному приватному праві.
- 2.** Колізійні питання оформлення шлюбу в міжнародному приватному праві.
- 3.** Правове регулювання відносин подружжя в міжнародному приватному праві.
- 4.** Колізійні питання припинення шлюбних відносин в міжнародному приватному праві.

Контрольні питання за темою:

1. *Чи є в українському законодавстві заборони щодо укладення шлюбу з іноземцями або обмеження? Які заборони або обмеження є в інших країнах?*

2. *Як вирішується питання за українським законодавством щодо форми укладення шлюбу українських громадян з іноземцями? Як вирішується питання про порядок укладення шлюбу?*

3. *Як визначаються умови укладення шлюбу для осіб, які мають намір одружитися, в Україні у випадках, коли один з майбутнього подружжя або обидва не є громадянами України?*

4. *Які документи повинні надати іноземці при укладенні шлюбу?*

5. *Що розуміється під консульським шлюбом?*

6. *Які українським законодавством встановлені умови для визнання шлюбів, що укладені за межами України?*

7. *Як вирішується питання про недійсність шлюбів, укладених з іноземцями?*

8. *Яким законодавством визначаються майнові та особисті немайнові права та обов'язки подружжя?*

9. *Як здійснюється розірвання шлюбу між українськими громадянами та іноземцями?*

10. *Яке законодавство визначає права та обов'язки батьків та дітей? Яке законодавство належить застосовувати до аліментних зобов'язань?*

11. *Як вирішуються поставлені вище питання у багатосторонній конвенції про правову допомогу країн СНД та у двосторонніх угодах України про правову допомогу з іншими країнами?*

12. *Які міжнародні угоди були укладені з метою забезпечення прав дитини і як вони застосовуються?*

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА:

1) Дайте визначення у письмовій формі наступних термінів: аліментні зобов'язання, взаємне аліментування, всиновлення, встановлення батьківства, дозвіл на шлюб, закон місця здійснення шлюбу, закон громадянства, закон країни перебування, закон країни всиновлювала, закон країни опікаемого, закон місця пред'явлення позову, консульські шлюби, консульська легалізація, майнові відносини між подружжям, недійсність шлюбу, опіка, особисті правовідносини між подружжям, особистий закон подружжя, піклування, патронат, поновлення шлюбу, припинення шлюбу, реєстрація актів громадянського стану, реєстрація шлюбу, релігійна форма шлюбу, розірвання шлюбу, розрив шлюбу, сепарація, спільне майно, статут розлучення, укладення шлюбу, форма укладення шлюбу, шлюб, шлюбний контракт.

Список нормативних актів та літератури до теми:

Закон України "Про міжнародне приватне право" від 23.06.2005// Офіційний вісник України.- 2005.-№ 29.- Ст. 1694; Відомості Верховної Ради України.- 2005.- N 32.- Ст. 422.

Міжнародне приватне право: Навч. посібник / За ред. В.М. Гайворонського, В. П. Жушмана - К: Юрінком Інтер, 2005. — 368 с.
41

Міжнародне приватне право: науково-практичний коментар Закону України /Довгерт А.С., Кисіль В.І., Серьогін О.Ю., Калакура А.Я. та ін. / За ред. Довгерта А.С., 2008.— 352 стр.

Бурлай О.Є. Загальна характеристика Гаазьких конвенцій у сфері сімейного права // Шевченківська весна: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених, присвяченої 60-річчю Великої Перемоги / За заг. ред. проф. О.К.Закусила.

- Вип. III: У 2-х част. - 4.1. Гуманітарні науки. - К.: Логос, 2005. - С. 214-215.

Бурлай О. Є.. Правовідносини подружжя в міжнародному приватному праві : дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — К., 2007. — 182 с.

ТЕМА 10. СПАДКУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Питання для усного опитування:

1. Колізійні питання в сфері спадкових відносин.
2. Міжнародно-правове регулювання спадкових відносин.
3. Колізійне регулювання в сфері спадкових відносин.
4. Перехід спадщини до держави.

Контрольні питання за темою:

1. *Чим пояснюється особлива актуальність вирішення колізійних питань в галузі спадкового права?*
2. *Якими спадковими правами користуються в Україні іноземці?*
3. *Яке законодавство повинно застосовуватись при спадкуванні на підставі колізійних норм українського законодавства?*
4. *Які колізійні норми з питань спадкування у містяться договорах про правову допомогу, укладених Україною з іншими країнами?*
5. *Як вирішуються питання стосовно відумерлого майна?*
6. *Чи буде визнаний дійсним в Україні з точки зору форми заповіту складений за кордоном відносно майна, що там знаходилось, олографічний (власноручний) заповіт, форма якого не відома українському законодавству?*

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗДОБУВАЧА:

1) Дайте визначення у письмовій формі наступних термінів: відносини по спадкуванню, виморочне майно, закон місця проживання, заповіт, місце відкриття спадщини, нерухоме майно, окупація майна, рухоме майно, спадкоємець, спадкоємні права, спадкоємне правонаступництво, спадкоємний статус, спадкове майно, спадкодавець, успадкування, час відкриття спадщини, частка в спадщини.

2) Дайте еквівалент у письмовій формі наступним найуживанішим поняттям та висловам з правових питань: BONORUM POSSESSIO(лат.); HEREDITAS(лат.); SEMEL HERES SEMPER HERES(лат.); HEREDES SUI (лат.); AB INTESTATO(лат.); HEREDITAS (BONORUM POSSESSIO) EST SUCCESSIO IN UNIVERSAM JUS, QUOD DEFUNCTUS HABUIT(лат.); HERES AB INTESTATO (лат.); TESTAMENTUM FAC (лат.); TESTAMENTUM POSTERIOR DEROGAT TESTAMENTI PRIORI (лат.); HEREDITAS IACENS (лат.); BONA VACANTIA(лат.); HEREDIS FLETUS SUB PERSONA RISUS EST (лат.); HEREDITAS ADITIO(лат.); HEREDIS INSTITUTIO - CAPUT ET FUNDAMENTUM INTELLEGITUR TOTIUS TESTAMENTI (лат.); HEREDITAS - NIHIL EST ALIUD QUAM SUCCESSIO IN UNIVERSUM JUS QUOD DEFUNCTUS HABUIT (лат.); NASCITURUS PRO JAM NATO HABENTUR, QUOTIENS DE COMMODIS EIUS AGITUR (лат.).

Список нормативних актів та літератури до теми:

Міжнародне приватне право: науково-практичний коментар Закону України /Довгерт А.С., Кисіль В.І., Серьогін О.Ю., Калакура А.Я. та ін. /

За ред. Довгерта А.С., 2008.— 352 стр.

Юлдашев О.Х. Міжнародне приватне право: теоретичні та прикладні аспекти.— К.: МАУП.— 2004.— 576 с,

Кармаза О.О. Міжнародно-правовий аналіз спадкування за заповітом // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. Випуск 41. Частина I. — К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2003. - С. 138 - 139.

Кармаза О.О. Законодавче врегулювання колізійних питань спадкових правовідносин // Підприємництво, господарство і право. - №11. - 2003. - С. 108-109.

ТЕМА 11. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИНИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Питання для усного опитування:

1. Міжнародно-правове регулювання питань праці.
2. Колізійне регулювання трудових відносин за участю іноземного елемента.
3. Правове регулювання праці іноземців та осіб без громадянства в Україні.
4. Правове регулювання питань праці громадян України за кордоном.

Контрольні питання за темою:

1. Якими трудовими правами користуються іноземці в Україні?
2. Як повинні укладатися трудові контракти з іноземцями в Україні?

3. Якими трудовими правами користуються українські громадяни за кордоном?

4. Які встановлені умови для призначення в Україні пенсій іноземним громадянам?

5. Чи підлягають загальнообов'язковому соціальному страхуванню іноземці, які працюють в Україні за контрактом? Якщо так, то в якому порядку?

6. Чи ввійде до страхового стажу час, протягом якого український громадянин працював за контрактом за кордоном?

7. Якими правами користуються працівники-мігранти за міжнародними договорами?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗДОБУВАЧА:

1) Дайте визначення у письмовій формі наступних термінів: закон автономії волі, трудових відносин, закон місця виконання роботи, закон спільного громадянства, доміцилій, закон місцезнаходження сторін, закон місця укладення трудового контракту, особистий закон наймача, закон місця укладення трудового договору, закон інкорпорації, працівник.

2) Дайте еквівалент у письмовій формі наступним найуживанішим поняттям та висловам з правових питань: ACTIO VENDITI (лат.); ACTIO EMPTI (лат.); ACTIO LOCATI (лат.); CULPA (лат.); EVICTIO (лат.); PERICULUM EST EMPTORIS (лат.); PACTUM DISPLICENTAE (лат.); LOCATIO CONDUCTIO (лат.); LOCATIO REI (лат.); LOCATIO CONDUCTIO OPERARUM (лат.); LOCATIO CONDUCTIO OPERIS (лат.); HONORARIUM (лат.).

Список нормативних актів та літератури до теми:

Закон України "Про міжнародне приватне право" від 23.06.2005// Офіційний вісник України.- 2005.-№ 29.- Ст. 1694; Відомості Верховної Ради України.- 2005.- N 32.- Ст. 422.

Міжнародне приватне право: Навч. посібник / За ред. В.М. Гайворонського, В. П. Жушмана - К.: Юрінком Інтер, 2005. — 368 с.

Міжнародне приватне право: науково-практичний коментар Закону України /Довгерт А.С., Кисіль В.І., Серьогін О.Ю., Калакура А.Я. та ін. / За ред. Довгерта А.С., 2008.— 352 стр.

Довжук О. В. Правове регулювання міжнародних приватних трудових відносин на сучасному етапі (матеріально-правовий аспект): дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — К., 2006.

ТЕМА №12 МІЖНАРОДНИЙ ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ

Питання для усного опитування:

1. Поняття та зміст міжнародного цивільного процесу та міжнародного комерційного арбітражу.
2. Правове регулювання міжнародної підсудності у законодавстві України.
3. Правовий статус іноземних суб'єктів у міжнародному цивільному процесі.
4. Правові засади діяльності міжнародного комерційного арбітражу.
5. Арбітражна угода.
6. Скасування та виконання арбітражних рішень.

Контрольні питання за темою:

1. *Що розуміється під міжнародним цивільним процесом або міжнародним цивільним процесуальним правом?*
2. *Яке значення має колізійний принцип *lex fori* (закон суда)?*
3. *Яке значення мають багатосторонні та двосторонні міжнародні договори в цій галузі?*
4. *Як визначається міжнародна підсудність та що розуміється під пророгаційною угодою?*
5. *Яким чином встановлюється в українському суді зміст іноземного права?*
6. *Який порядок передбачений договорами про правову допомогу для виконання судових доручень?*
7. *В яких випадках в Україні можуть виконуватись рішення іноземних судів та який порядок встановлений для примусового виконання таких рішень?*
8. *Які основні переваги для організацій та фірм надає розгляд спорів у міжнародних комерційних арбітражних судах (в третейському суді) порівняно із загальними судами?*
9. *Які основні відмінності третейського суда від звичайного суда? Які існують види третейських судів у міжнародній практиці?*
10. *В чому проявляється автономність арбітражної угоди (арбітражного застереження)?*
11. *Який порядок розгляду спорів в Міжнародному комерційному арбітражі?*
12. *В якому порядку виконуються арбітражні рішення?*

1) Дайте визначення у письмовій формі наступних термінів: іноземець, вільний доступ, вимога взаємності, застава в забезпечення судових витрат, матеріальне право, обмежена процесуальна

діездатність, особистий закон іноземця, позивач, пророгаційна угода, процесуальна діездатність, процесуальне право, процесуальне представництво, судовий захист, арбітраж, арбітражна угода, арбітражне застереження, арбітражний суд, арбітраж "ізолюваний", арбітраж інституційний, арбітражна практика, комерційний арбітраж, технічний арбітраж, третейський запис,

2) Дайте еквівалент у письмовій формі наступним найуживанішим поняттям та висловам з правових питань: EXTRA ORDINEM (лат.); NIHIL ALIUD EST ACTIO, QUAM JUS QUOD SIBI DEBEATUR JUDICIO PERSEQUENDI (лат.); ACTIO IN REM (лат.); ACTIO IN PERSONAM (лат.); RESTITUTIO IN INTEGRUM (лат.); VIM FIERI VETO (лат.); DOLUS (лат.); ERROR (лат.); METUS (лат.); EX TURPI CAUSA ACTIO NON ORITUR (лат.); CONSORTES LITIS (лат.); AUDIATUR ET ALTERA PARS! (лат.); SI IN JUS VOCAT, ITO (лат.); UNUS TESTIS - NULLUS TESTIS (лат.); CULPA (лат.); DEFINITIO (лат.); DELICTUM (лат.); DICERE (лат.); ACCUSATIO(лат.);ACTIO DOLI (лат.); ACTIO IN REM (лат.); ACTIO IN PERSONAM(лат.);ACTIO QUOD METUS CAUSA(лат.); ACTORE NON PROBANTE REUS ABSOLVITUR (лат.); AD HUC SUB JUDICE LIS EST (лат.); ANIMUS INJURANDI (лат.); ARGUMENTA PONDERANTUR NON NUMERANTUR (лат.); BONA FIDES (лат.); CASUS(лат.); CASUS A NULLO PRAESTARE (лат.);CAVEANT EMPTOR (лат.); COMPROMISSUM(лат.).

Список нормативних актів та літератури до теми:

Закон України "Про міжнародне приватне право" від 23.06.2005// Офіційний вісник України.- 2005.-№ 29.- Ст. 1694; Відомості Верховної Ради України.- 2005.- N 32.- Ст. 422.

Міжнародне приватне право: Навч. посібник / За ред. В. М. Гайворонського, В. П. Жушмана - К.: Юрінком Інтер, 2005. — 368 с.

Медведев И.А. Международное частное право и нотариальная деятельность.— М.: Волтерс Клувер. — 2005. — 272 с.

Міжнародне приватне право: науково-практичний коментар Закону України /Довгерт А.С., Кисіль В.І., Серьогін О.Ю., Калакура А.Я. та ін. / За ред. Довгерта А.С., 2008.— 352 стр.

Нешатаева Т. Н. Международнѳй гражданский процессе. —М.: Норма, 2000. — 165 с.

Закон України "Про міжнародне приватне право" від 23.06.2005// Офіційний вісник України.- 2005.-№ 29.- Ст. 1694; Відомості Верховної Ради України.- 2005.- N 32.- Ст. 422.

Міжнароджне приватне право: Навч. посібник / За ред. В. М. Гайворонського, В. П. Жушмана - К.: Юрінком Інтер, 2005. — 368 с.

Комаров В. В. Международнѳй коммерческий арбитраж. — Харьков: Основи, 1995. —301 с.

Комаров В. В. О международной подсудности споров между субъектами внешнеэкономической деятельности // Бизнес информ. — 1994. — №4.

Международнѳй коммерческий арбитраж в У країне. Законодаельство и практика: Науч. практ. изд./ Под ред. И. Г. Побирченко. —М.: Ин Юре, 2000. — 973 с.

Переверзева О. С. Міжнародний комерційний арбітражний суд з вирішення спорів у сфері торговельного мореплавства : дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2006.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Поняття та предмет міжнародного приватного права.
2. Міжнародне приватне право в правовій системі держави: сучасні проблеми та тенденції
3. Методи регулювання в міжнародному приватному праві: порівняльна характеристика.
4. Поняття та види основних джерел міжнародного приватного права.
5. Європейське приватне право в системі міжнародного приватного права.
6. Обхід закону у міжнародному приватному праві.
7. Поняття та призначення взаємності.
8. Поняття, структура та функціональні особливості колізійних норм в міжнародному приватному праві.
9. Поняття та загальна класифікація колізійних норм в міжнародному приватному праві.
10. Застереження про публічний порядок в міжнародному приватному праві.
11. Основні колізійні прив'язки.
12. Колізійні питання громадянства.
13. Поняття юридичних осіб та їх класифікація в міжнародному приватному праві.
14. Особливості правового регулювання відносин за участю транснаціональних компаній.
15. Правовий статус фізичних осіб як суб'єктів міжнародного приватного права.
16. Правовий статус юридичних осіб як суб'єктів міжнародного приватного права.
17. Правовий статус держав як суб'єктів міжнародного приватного права.

18. Правовий статус міжнародних організацій як суб'єктів міжнародного приватного права.
19. Правовий статус юридичних осіб в європейському приватному праві.
20. Колізійні питання права власності.
21. Правовий статус власності Української держави за кордоном.
22. Міжнародний захист іноземних інвестицій.
23. Банкрутство в міжнародному приватному праві.
24. Захист авторських прав в міжнародному приватному праві.
25. Захист суміжних прав в міжнародному приватному праві.
26. Захист промислової власності в міжнародному приватному праві.
27. Захист товарних знаків в міжнародному приватному праві.
28. Інституційний механізм захисту інтелектуальної власності: міжнародно-правові та національно-правові аспекти.
29. Правочин з іноземним елементом: поняття, види, загальна характеристика.
30. Право, що застосовується до змісту правочину (зобов'язальний статут).
31. Колізійні питання стосовно форми правочину.
32. Загальна характеристика Віденської конвенції ООН "Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів" 1980 року.
33. Зовнішньоекономічна угода: поняття та форма.
34. Договір міжнародної купівлі-продажу товарів: поняття, форма та порядок укладання.
35. Джерела міжнародного комерційного права: загальна характеристика.
36. Договір міжнародної купівлі-продажу: колізійне та матеріально-правове регулювання.
37. Договір міжнародного будівельного підряду.

38. Договір франчайзингу.
39. Комерційне посередництво.
40. Міжнародні морські перевезення.
41. Міжнародні автомобільні перевезення.
42. Міжнародний лізинг.
43. Міжнародний факторинг.
44. Міжнародні залізничні перевезення.
45. Міжнародні повітряні перевезення.
46. Міжнародні річкові перевезення.
47. Відповідальність за порушення договірних зобов'язань в міжнародній купівлі-продажу товарів.
48. Міжнародний торговий звичай, міжнародні офіційні правила тлумачення торговельних термінів (ШКОТЕРМС).
49. Вексель як спосіб розрахунків у міжнародному приватному праві.
50. Поняття та види регулювання міжнародних банківських відносин.
51. Трудові відносини в міжнародному приватному праві: колізійно-правове та матеріально-правове регулювання.
52. Міжнародно-правове регулювання питань праці.
53. Принцип "автономії волі" в регулюванні міжнародних трудових відносин.
54. Особливості застосування колізійної прив'язки до закону місця роботи.
55. Трудові відносини іноземних громадян в Україні.
56. Трудові відносини українських громадян за кордоном.
57. Міжнародно-правове регулювання питань соціального забезпечення.
58. Загальна характеристика діяльності Міжнародної організації праці.

59. Колізійні питання в сфері сімейного права.
60. Умови щодо вступу у шлюб в міжнародному приватному праві.
61. Правовий статус відносин між подружжям в міжнародному приватному праві.
62. Визнання шлюбу недійсним у міжнародному приватному праві.
63. Правовий статус відносин між батьками та дітьми в міжнародному приватному праві.
64. Міжнародне регулювання правовідносин з опіки та піклування.
65. Інститут усиновлення у міжнародному приватному праві.
66. Спадкові відносини в міжнародному приватному праві: колізійне та матеріально-правове регулювання.
67. Спадкування іноземних громадян в Україні.
68. Спадкування українських громадян за кордоном.
69. Спадкові відносини в міжнародному приватному праві: доктрина та судова практика;
70. Міжнародне спадкове право: загальна характеристика основних джерел.
71. Проблемні питання інституту заповіту в сучасному міжнародному приватному праві.
72. Проблеми у сфері спадкових відносин, ускладнених іноземним елементом.
73. Міжнародне процесуальне право: поняття та основні джерела.
74. Міжнародна підсудність: поняття, види та джерела регулювання.
75. Міжнародна підсудність: колізійно-правове та матеріально-правове регулювання.
76. Забезпечувальні заходи в міжнародному процесуальному

праві.

77. Міжнародна правова допомога: поняття, види та процедура надання.

78. Визнання та виконання іноземних судових рішень.

79. Нотаріат та міжнародне приватне право.

80. Історія розвитку міжнародного комерційного арбітражу.

81. Міжнародний комерційний арбітраж: джерела правового регулювання.

82. Міжнародний комерційний арбітраж: поняття та види.

83. Арбітражна угода в міжнародному приватному праві: поняття, види та умови дійсності;

84. Компетенція міжнародного комерційного арбітражу.

85. Процедура арбітражного розгляду в міжнародних арбітражних судах: загальна характеристика.

86. Заходи попереднього забезпечення в міжнародному комерційному арбітражі.

87. Визнання та виконання іноземних арбітражних рішень.

88. Правовий статус Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.

89. Міжнародно-правові засади діяльності третейських судів.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ТЕРМІНИ.

Автономії волі - принцип, згідно з яким учасники правовідносин з іноземним елементом можуть здійснити вибір права, що підлягає застосуванню до відповідних правовідносин.

Апостиль - печатка або штамп розміром не менш ніж 9x9 см, що посвідчує автентичність підпису, якість, в якій виступала особа, що підписала документ, та, у відповідному випадку, автентичність відбитку печатки або штампу, якими скріплений документ, що проставляється компетентним органом держави, в якій документ був складений. Порядок проставляння А. передбачений "Конвенцією, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів" від 05.10.1961 р.

Арбітражна угода - це угода сторін про передачу до арбітражу всіх або певних спорів, які виникли або можуть виникнути між ними в зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, чи мають вони договірний характер, чи ні. Арбітражна угода може бути укладена у вигляді арбітражного застереження в контракті або у вигляді окремої угоди.

Арбітражне застереження - обов'язкова частина зовнішньоекономічного договору, яка визначає матеріальне і процесуальне право, що буде застосовуватися у разі виникнення спору між сторонами.

Аффідевіт - документ, що підтверджує зміст норм права відповідної держави у відповідності з прийнятим тлумаченням та практикою застосування. Такий документ підлягає обов'язковій консульській легалізації, чи проставлянню апостилю.

Безгромадянство - правовий статус фізичної особи, яка не має громадянства жодної держави.

Багатогромадянство - перебування особи одночасно у громадянстві двох або більше держав.

Біженець - особа, яка не є громадянином України і внаслідок цілком обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси,

віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань, перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися цим захистом внаслідок таких побоювань, або, не маючи громадянства (підданства) і перебуваючи за межами країни свого попереднього постійного проживання, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок зазначених побоювань.

Взаємність - (в міжнародному приватному праві) взаємне надання державами певних прав та повноважень, взаємне надання національного режиму та режиму найбільшого сприяння.

Відсилання до права третьої держави - відсилання колізійної норми права іноземної держави, визначеної відповідно до цього Закону, до права третьої держави.

Вибір права - право учасників правовідносин визначити право якої держави підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом.

Визнання рішення іноземного суду - поширення законної сили рішення іноземного суду на територію України в порядку, встановленому законом.

Виконання рішення іноземного суду - застосування засобів примусового виконання рішення іноземного суду в Україні в порядку, передбаченому законом.

Гаазька Конференція з міжнародного приватного права - є міжурядовою організацією, мета діяльності якої - робота над прогресивною уніфікацією норм міжнародного приватного права .

Гармонізації законодавства - процес коригування законодавства держав - членів Європейського Союзу на підставі правових актів ЄС, зокрема директив, які мають обов'язкову силу для держав - членів ЄС та вимагають від цих держав привести їх внутрішнє законодавство у відповідність до положень директив.

Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ) - міжнародна система угод і заходів, спрямованих на організацію міжнародної торгівлі, боротьбу з демпінговими та іншими проявами недобросовісної конкуренції.

Дерогаційна угода - угода між сторонами цивільного процесу, в силу якої спір, що підлягає розгляду певною установою на підставі загальних диспозитивних норм, вилучається із сфери її юрисдикції та передається іншій судовій установою.

Екзекватура - спеціальний дозвіл на виконання іноземного судового рішення, що надається рішенням суду держави, на території якої вимагається таке виконання.

Застереження про публічний порядок - правило, що обмежує застосування іноземного закону, до якого відсилає колізійна норма національного права.

Зворотнє відсилення - повторне відсилення колізійної норми права іноземної держави до правопорядку держави, колізійна норма якого відіслала до даного іноземного правопорядку.

Іммігранти - іноземні громадяни або особи без громадянства, які перебувають на території держави і не мають наміру її покинути. Іммігрантів поділяють на легальних та нелегальних, тимчасових та постійних.

Імунітет держави - спеціальний правовий режим, встановлений міжнародними договорами та внутрішнім законодавством, в силу якого власність держави, правочини з її участю, а також підсудність спорів за її участю не можуть підпорядковуватись юрисдикції іншої держави.

ІНКОТЕРМС - (англ. *Incoïegmz, Iniegnaiionaiï cotmegce iegm8-* міжнародні правила тлумачення комерційних термінів) прийняті Міжнародною торговою палатою у 1936 році (ред. 1953, 1967, 1976, 1980, 1990 и в 2000 років)

Іноземний елемент - ознака, яка характеризує приватноправові відносини, що регулюються, та виявляється в одній або кількох з таких форм: хоча б один учасник правовідносин є іноземцем, особою без громадянства або іноземною юридичною особою; об'єкт правовідносин знаходиться на

території іноземної держави; юридичний факт, який впливає на виникнення, зміну або припинення правовідносин, мав чи має місце на території іноземної держави.

Іноземець - особа, яка не перебуває в громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав.

Іноземна юридична особа - підприємство, що створено за законодавством іншим, ніж законодавство України, і знаходиться за межами України.

Іноземні інвестиції - цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

Клаузула - (лат. *clausula* - завершення, застереження) викладена окремою статтею закону певна умова, окреме (особливе) положення іншого нормативного акта (статуту, інструкції), окрема умова договору (угоди), заповіту тощо, якими обумовлюються певні обставини, пов'язані з застосуванням нормативно-правового акта чи виконанням приписів іншого документа, що має юридичне значення; спеціальна постанова або застереження, що додаються до договору.

Колізійна норма - норма, що визначає право якої держави може бути застосоване до правовідносин з іноземним елементом

Колізійне право - сукупність норм, що вирішують колізії між законами різних держав. Колізійне право є складовою міжнародного приватного права.

Коносамент - документ, що регулює правовідносини між перевізником та одержувачем вантажу, свідчить про прийняття перевізником вантажу, відомості про який наведено в коносаменті, та є одним з документів, що підтверджують наявність і зміст договору морського перевезення.

Консул - посадова особа, призначена однією державою до іншої держави (держави перебування) для здійснення на її території (консульському окрузі) консульських функцій.

Консульська легалізація документів - процедура підтвердження дійсності оригіналів офіційних документів або засвідчення справжності

підписів посадових осіб, уповноважених засвідчувати підписи на документах, а також дійсності відбитків штампів, печаток, якими скріплено документ.

Конфлікт кваліфікацій - відмінність у тлумаченні однакових понять, що містяться в колізійних нормах різних держав.

Культурні цінності - об'єкти матеріальної та духовної культури, що мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення і підлягають збереженню, відтворенню та охороні відповідно до законодавства України.

Міжнародна Організація Праці (МОП) - заснована в 1919 році, є спеціалізованою установою ООН. Метою МОП є досягнення загального і міцного миру на основі соціальної справедливості та покращення існуючих умов праці, що може бути досягнуто регламентацією робочого часу, включаючи встановлення максимальної тривалості робочого часу і робочого тижня; регламентацією набору робочої сили шляхом боротьби з безробіттям; встановлення гарантій зарплати, що забезпечує достатні умови життя.

Міжнародна організація цивільної авіації - (англ. *International Civil Aviation*) єдина міждержавна організація в галузі повітряних сполучень, спеціалізована установа системи ООН. Заснована Чиказькою конвенцією міжнародної цивільної авіації (1944), яка є статутом організації.

Міжнародна підсудність - компетенція судів певної держави із вирішення спору з "іноземним елементом".

Міжнародна торгова палата (англ. *International Chamber of Commerce*), — це міжнародна організація, яка має на меті підтримку й розвиток міжнародної торгівлі й глобалізації. Членами цієї організації є країни, до яких МТП має доступ через свої національні комітети. В Україні діє Торгово-промислова палата України.

Міжнародне приватне право - це самостійна галузь національного права, яка є системою колізійних та уніфікованих матеріально-правових норм, що регулюють приватні та цивільно-процесуальні відносини, ускладнені іноземним елементом.

Міжнародний інститут з уніфікації приватного права - незалежна

міжнародна організація, утворена у 1926 році, метою якої є вивчення шляхів гармонізації та координація процесів уніфікації приватного права у різних державах або групах держав і поступове прийняття країнами світу єдиної системи приватного, права

Міжнародний комерційний арбітраж - 1) недержавний юрисдикційний орган, різновид третейських судів, призначений для вирішення зовнішньоекономічних спорів; 2) особливий спосіб врегулювання зовнішньоекономічних спорів, основними перевагами якого порівняно із розглядом спорів у державних судах є конфіденційність, спеціалізація арбітрів, більш швидкий і демократичний розгляд справи.

Міжнародний цивільний процес - це сукупність і система правових норм, що містяться у внутрішньому праві держави і в міжнародних договорах за участю цієї держави, які регулюють цивільно-процесуальні відносини між іноземними судами та учасниками процесу, один з яких є іноземною особою (іноземці, особи без громадянства, іноземні підприємства, установи, організації, іноземні держави та міжнародні організації), при здійсненні правосуддя з цивільних справ і наданні міжнародної правової допомоги.

елементом незалежно від того, яке право обране сторонами правовідносин на підставі принципу автономії волі, або судовим чи арбітражним органом на підставі колізійних норм.

Національний режим - режим, за яким юридичним і фізичним особам (громадянам) однієї держави на території іншої держави надаються такі самі права і пільги, якими користуються і її юридичні та фізичні особи. Національний режим може надаватися як за внутрішнім законом, так і за міжнародним договором.

Негативні колізії — жодна держава, з якою пов'язані певні правовідносини, не розглядає його як предмет регулювання свого власного права. Саме негативні колізії є підставою виникнення інституту зворотного відсилання.

Обсяг колізійної норми - частина колізійної норми, що містить

вказівку на ті відносини, які потребують правового врегулювання.

Обхід закону - застосування до правовідносин з іноземним елементом права іншого, ніж право, передбачене відповідним законодавством

Офшорна зона - країна чи територія, де встановлено пільговий режим оподаткування для певних категорій компаній. Критерії віднесення тієї чи іншої території до категорії офшорної зони розробляються різними міжнародними інституціями, зокрема, Міжнародним валютним фондом. Перелік офшорних зон регулярно оприлюднюється Кабінетом Міністрів України.

Парантелла - в зарубіжному спадковому праві група кровних родичів, що має спільних предків. Перша П. включає самого спадкодавця та його низхідних родичів, друга - батьків та їх нисхідних родичів і т.д.

Позитивні колізії — дві й більше держави розглядають певні правовідносини з участю іноземного елемента як предмет регулювання свого власного права.

Правова допомога - допомога, передбачена спеціальними міжнародними двосторонніми чи багатосторонніми угодами що надається на проведення процесуальних дій, виконання судових доручень, визнання та виконання судових рішень, вручення судових та позасудових документів та ін.

Правова кваліфікація - визначення права, що підлягає застосуванню до правовідносин з іноземним елементом

Правові звичаї - санкціоноване і забезпечуване державою звичаєве правило поведінки

Прецедент - об'єктивне (виражене зовні) рішення державного органу у конкретній справі, якому надаються безумовна обов'язковість, нормативна впорядкованість і поширення чинності при розв'язанні всіх наступних аналогічних справ.

Прив'язка колізійної норми - частина колізійної норми, що містить вказівку на закон (тобто правову систему, правопорядок), за допомогою якого і будуть врегульовані зазначені відносини.

Пророгаційна угода - Угода між сторонами цивільного процесу, в силу якої спір непідсудний за загальними диспозитивними нормами про підсудність стає підсудним.

Режим найбільшого сприяння означає, що будь-яка перевага, сприяння, привілей чи імунітет, які надаються стосовно будь-якого товару, що походить з будь-якої держави, повинні негайно і безумовно надаватися аналогічному товару, який походить з території держав - членів СОТ або держав, з якими укладено двосторонні або регіональні угоди щодо режиму найбільшого сприяння.

Реторсії - правомірні обмежувальні заходи, що вживаються державою у відповідь на аналогічні заходи іншої держави.

Розщеплення колізійної норми - поширене в МПП явище, коли правовідносини в цілому підпорядковуються одному правопорядку, а окремі питання - іншому

Транснаціональні корпорація (ТНК) - особливий вид корпорації, що істотну частину своєї господарської діяльності здійснює на світовому ринку завдяки власним закордонним філіям та дочірнім підприємствам.

Трудова міграція - переміщення працездатної особи на територію держави, громадянином якої вона не являється та в якій постійно не проживає, з метою зайняття оплачуваною трудовою діяльністю

Уніфікація законодавства (від лат. *unus* - один і *actio* - роблю) в міжнародному приватному праві встановлення шляхом угод між державами однакових за змістом цивільно-правових норм, що регулюють певну галузь правовідносин.

Чартер - договір фрахтування на перевезення морським і річковим транспортом вантажів, відповідно до якого перевізник (фрахтовик) зобов'язується за умови надання всього судна, його частини або визначених вантажних приміщень доставити вантаж у порт призначення та передати особі, уповноваженій на одержання вантажу, а відправник (фрахтувальник) - заплатити за перевезення вантажу встановлену плату (фрахт).

Шкала Кегеля - гнучка система колізійних прив'язок, яка дозволяє

ефективно вирішувати колізійні проблеми, що виникають у сфері сімейного права. Значне поширення отримала практика взаємного запозичення "ш. К." в у внутрішньому законодавстві багатьох європейських країн.

НАЙБІЛЬШ ВЖИВАНІ ТЕРМІНИ ТА ВИСЛОВИ ЛАТИНСЬКОЮ МОВОЮ

А

Ab abusu ad usum non valet consequentia – зловживання при користуванні не привід проти самого користування

Ab actu ad potentiam – від дійсного до можливого

Ab esse ad posse valet cosequentia – умовивід від дійсного до можливого має силу

Ab intestatu – без заповіту

Absens heres non erit – відсутній не буде спадкоємцем

Absolutio ab instantia – звільнення від осудження (залишають під підозрою)

Abstractum pro concreto

Abusus non tollit usum – зловживання не відміняє вживання

A contrario – від противного

Actis testantibus – як свідчать документи

Ad acta – до архіву

Ad arbitrium – на розсуд

Ad hoc – спеціально, для певного випадку

Ad impossibilia nemo obligatur – до неможливого жодного не зобов'язують

Ad rem – до сутності справи

A fortiori – виходячи з більш вагомого

Ager publicus – суспільний земельний фонд у Римі

Alibi

A mensa et toro – від стола та ложа – формула розведення

A nescire ad non esse – від незнання до неіснування

A posse ad esse non valet consequentia – умовивід від можливості до

дійсності не має сили

A posteriori – умовивід на підставі досвіду

A potiori fit denominatio – найменування дається за панівною ознакою

Aquae et ignis interdictio – відлучення від води та вогню (позбавлення громадянських прав та вигнання)

Argumenta ponderantur non numerantur – сила аргументів не у числі, а у вагомості

Argumentum ab impossibili – від неможливого

Argumentum ad hominem – доказ у протилежність об'єктивним доказам, вплив на відчуття співрозмовника

Argumentum ad ignorantiam – доказ, розрахований на невігластво співрозмовника

Argumentum ad misericordiam – доказ, розрахований на жалість

Argumentum ad rem – доказ, оснований на сутності справи

Auctoritas rei iudicatae – прецедент судового рішення

Audiatur et altera pars – потрібно вислухати й іншу сторону

В

Bene placito – добровільно

Bona fide – сумлінно

С

Capitis deminutio (maxima, media, minima) – обмеження громадянських прав

Causa activa – діюча причина

Causa aequat effecta – причина адекватна наслідкам

Causa formalis – формальна причина

Causa proxima non remota spectatur – приймається до уваги найближча, а не віддалена причина

Caveant (Videant) consules ne quid res publica detrimenti capiat – Нехай

консули потурбуються, щоб республіка не понесла якого-небудь ушкодження.

Censura morum – спостереження за виконанням норм моралі – обов'язок цензора

Ceteris paribus – при інших рівних умовах

Circulus vitiosus – порочне коло. Логічна помилка, у визначенні або доведенні вводиться само поняття, яке визначають або доводять.

Civiliter mortuus – позбутий громадянських прав

Civis Romanus sum! – формула самоутвердження римського громадянина як носія громадянських прав

Classicus testis – заслуговуючий на довіру свідок

Commune qui prior dicit, contrarium facit – хто перший приводить двогострий довід, обертає його проти себе

Conditio sine qua non – необхідна умова

Consequentia non valet – Висновок не має сили. Логічна помилка – з вірних посилок робиться недійсний висновок.

Corpus iuris civilis – кодекс Юстиніана (VI ст). Звід громадянського права

Cui bono? Cui prodest? Is fecit... (Cicero, Seneca) – кому це добре, кому це вигідно, той і зробив

Cum sunt partium iura obscura? Reo favendum est potius quam auctori – Коли права обох не зрозумілі, слід підтримувати відповідача, а не позивача

D

De facto – на ділі, фактично

De iure – по праву

De lege ferenda – з точки зору законодавчої пропозиції

De lege lata – з точки зору діючого закону

Differentia specifica – видова відмінність

Dixi et animam levavi (Біблія, пророк Іезікіїль)

Dominus litis – господар суперечки. Повірений довірителя на суді

Do ut des – формула римського права, що встановлює правові відносини між двома особами

Dum casta – поки незаймана, поки як вдова зберігає вірність покойному чоловікові

Dura lex, sed lex – закон жорстокий, але він закон

Е

Elegantia iuris – юридична тонкість

Error facti – помилка у факті

Error in forma – помилка у формі

Error in re – помилка за сутністю

Exceptio doli – відхилення за умов несумлінності противної сторони

Exceptio veritatis – відхилення за посередництвом посилання на діючі обставини

Exclusi tertii principium – принцип виключеного третього

Ex more – за звичаями, за неписаними законами

Expressum facit cessare tacitum – ясно виражене відсторонює те, що мається на увазі без слів. Тобто не залишає місця вільним тлумаченням

Ф

Facio ut des – відношення між працівником та працедавцем.

Facta notoria – загальновідомі факти

Fas atque nefas – дозволене богами та недозволене

Fiat iustitia et pereat mundus – нехай буде правосуддя та згине світ (девіз германського імператора Фердинанда I – XVI ст.)

Fictio iuris – юридична фікція

Н

Heredis fletus sub persona risus est (Публілій Сір) – Плач спадкоємця –

це замаскований сміх.

Hereditas iacens – лежачий спадок (у володіння не вступив ніхто із спадкоємців)

Hereditas personam defuncti sustinet – спадок представляє особу померлого. Спадкоємець повинен виконувати обов'язки особи, що залишила спадок

Heres ab intestato – спадкоємець в силу відсутності заповіту

Homo alieni iuris – неправоздатна людина (раби та діти, що знаходилися до повноліття під владою батька)

Homo sui iuris – правоздатна особа

Honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere – чесно жити, не робити зла іншим, кожному віддавати своє

I

Idem per idem – у визначення непомітно вводиться поняття, що визначається.

Igni et aqua interdicere – позбути вогню та води – позбавлення громадянських прав та вигнання

Ignorantia iuris nocet (non excusat), ignoratio facti non nocet (excusat) – незнання закону не є виправданням, незнання факту є виправданням (формула)

Ignorantia non est argumentum (Спіноза) – незнання не довід

Ignotum per ignotius – невідоме через більш невідоме

Imperitia pro culpa habetur – незнання ставиться в провину

Impossibilium nulla est obligatio – неможливе не може ставитись за обов'язок

In contumaciam – за вперстість. Заочно – винесення вироку за неповажну неявку до суду

In dubio mitius – в сумнівному випадку – більш м'яке рішення

In dubio pro reo – у випадку сумніву – на користь обвинуваченого

Iniuria realis – образа дією

Iniuria verbalis – образа словом

Ianuis clausis – при зачинених дверях

Iuris praecepta sunt haec: Honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere – Настанови закону такі: чесно жити, не ображати інших, кожному відплачувати по заслугах

Ius suffragii – право голосування

Iusta causa – законна причина

Ius talionis – право на рівну помсту

Iustitia regnorum fundamentum – право – основа держав

Ius utendi et abutendi – право користування та використання (право приватної власності)

L

Legem brevem esse oportet (Сенека) – закон мусить бути коротким

Leonina societas – згода, за якою один співучасник отримує вигоду, а інший несе збитки (Дігести)

Lex laesae maiestatis – закон про образу величності (нанесення шкоди гідності римського народу)

Lex talionis – закон рівної помсти (зуб за зуб)

M

Mala fide – несумлінно

Mater semper est certa – мати завжди відома

Mors civilis – позбавлення громадянських прав

N

Non bis in idem – не двічі за одне і те ж

Nemo debet bis puniri pro uno delicto – ніхто не мусить нести покарання за одне й те ж правопорушення

Non liquet – не ясно (утримуюсь) – вирок судді

Nullius in donis – у нічийній власності

О

Optimus testis confitens reus – визнання обвинуваченого – найкращий свідок (середньовіччя)

Р

Pater familias – батько родини

Patria potestas – батьківська влада

Persona suspecta – підозріла особа

Perspicuitas argumentatione elevatur (Цицерон) – очевидність зменшується доказами

Petitio principii – передбачення підстави – логічна помилка, що заключається у припущенні недоведеної передумови для доказу

Post et non propter – після, але не внаслідок

Post hoc ergo propter hoc – після, тобто внаслідок – логічна помилка, коли часова послідовність подій приймається за причинну

Principium identitatis – закон тотожності (omne subiectum est praedicatum sui, тобто $A = A$)

Principium rationis sufficientis – закон достатньої підстави. (судження, істинність якого не очевидна, може бути прийняте за істину тільки коли воно є наслідком істинного судження)

Prior tempore – potior iure – першому за часом – перевага у праві

Q

Qui(d) pro quo – одне замість іншого (плутанина)

Qui iure suo utitur nemini facit injuriam – хто користується своїм правом, той не порушує прав жодного

Qui nimium probat, nihil probat – хто дуже багато доводить, не доводить

нічого

Qui tacuit, cum loqui debuit et potuit, consentire videtur – хто мовчить, коли мусить та може говорити, розглядається як той, що погоджується

Quod erat demonstrandum – що і необхідно було довести

Quod non est in actis, non est in mundo – чого нема у паперах, нема у світі

R

Reductio ad absurdum – зведення до абсурду (припущення положення, яке протирічить тому, що треба довести, та демонстрація безглузлого наслідкового з цього припущення – доведення від протилежного)

Reformatio in peius – зміна на гірше – накладання вищою судовою інстанцією більш суворої санкції у справі, що розглядається за скаргою засудженого

Regina probationum – цариця доведень (визнання самого обвинуваченого – середньовіччя)

Res inter alios acta aliis neque nocere, neque prodesse potest – рішення позову між двома особами не може бути а ні на користь, а ні на шкоду третьої особи

Res iudicata – вирішена справа – юридичний прецедент

Res iudicata pro veritate habetur – судові рішення приймається за істину

Res nullius cedit primo occupanti – нічийна річ становиться власністю першого, хто нею оволодів

Restitutio in integrum – відновлення у першопочатковий стан

S

sacer esto – сакральна формула прокляття та позбавлення громадянських прав

sat celeriter fit, quidquid fit satis bene – що зроблено достатньо добре, зроблено достатньо швидко (прислів'я)

Senatus consultum ultimum – надзвичайна сенатська постанова, означала введення надзвичайного положення з наданням консулам диктаторських повноважень.

scire leges non hoc est verba earum scire, sed vim ac potestatem – знання законів не в тому, щоб знати їхні слова, а щоб розуміти зміст

status quo (nunc); status quo (ante) – існуюче, або попереднє положення

sub crimine falsi – під страхом обвинувачення у порушенні клятви

sub iudice – у стадії обговорення

sublata causa, tollitur effectus – з позбавленням причини позбавляється й наслідок

suum cuique – кожному те, що йому належить по праву, кожному по заслугах

Т

tertium comparationis – спільне двох предметів, що порівнюються, підстава для порівняння

tertium non datur – (якщо дано два діаметрально протилежних положення, з яких одне стверджує щось, а інше заперечує, то третього середнього судження не може бути)

testes muti – німі свідки – речові докази

testis unus testis nullus – один свідок не свідок

tres faciunt collegium – троє укладають зібрання (достатньо трьох для дійсного присутствія). Дігести – VI ст. Юстиніан)

У

ubi emolumentum, ibi onus – де користь, там і тягар (права потребують обов'язків)

utere et abutere – користуйся та використовуй (права власника)

ubi lingua nuncupasset, ita ius esto – правовий обов'язок те, що людина сказала, а не те, що подумала

ultima ratio – останній довід

V

vis maior – зовнішні фактори (стіхії), що роблять неможливим виконання якого-небудь обов'язку

visum repertum – при огляді знайдено (формула протоколу судового огляду)

volenti non fit iniuria – нема образи тому, хто побажав – дія за згодою з потерпілим не визнається правопорушенням (Дигести)

НОРМАТИВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2005. - № 32. - Ст. 422.
2. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - № 50. - ст. 540.
3. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 року (дата набуття чинності для України -27.09.1991 року) // Зібрання чинних міжнародних договорів України. - 1990 р.-№ I.-Ст. 205.
4. Віденська конвенція про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
5. Конвенція для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень 1999 р. // - [Електронний ресурс]. - Режим доступу <http://rada.gov.ua/>
6. Конвенція про позовну давність в міжнародній купівлі-продажу товарів 1974 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
7. Митна конвенція, що стосується контейнерів 1972 р. // - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
8. Конвенція про право, що застосовується до дорожньо-транспортних пригод від 04.05.1971 / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
9. Конвенція про правову допомогу і відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 22.01.1993 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
10. Конвенція про стягнення аліментів за кордоном від 20.06.1956. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
11. Конвенція про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання від 02.10.1973 року. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
12. Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів

захисту дітей від 19.10.1996 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>

13. Європейська конвенція про здійснення прав дітей від 25.01.1996. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>

14. Конвенція про контакт з дітьми від 15.05.2003. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>

15. Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми від 20.05.1980. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>

16. Уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів від 01.01.1994. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>

17. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16. 01. 2003 р. // Відомості Верховної Ради . - 2003. - №№ 40-44. - Ст. 356.

18. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 року № 2947-III // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 21-22. - Ст. 135.

19. Господарський кодекс України: Кодекс України від 16. 01. 2003 р. // Відомості Верховної Ради . - 2003. - № 18 - 22. - Ст. 144.

20. Кодекс законів про працю України. - Х.: ПП "ІГВІШ", 2007. - 128 с.

21. Земельний кодекс України: Кодекс від 25.10.2001 р. // Відомості Верховної Ради. -2002. - № 3-4. - Ст. 27.

22. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2012. . № 44-48. - Ст. 552.

23. Кодекс торговельного мореплавства від 23 травня 1995 року // Голос України. - 1995. -№ 127-128.

24. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 року № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - № 40-42. - Ст. 492.

25. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001 // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 13. — Ст. 65.

26. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2012. - № 19-20. - Ст.

179.

21. Про імміграцію: Закон України від 07. 06. 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 41. - Ст. 197.
22. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2012. - № 16. -Ст. 146.
23. Про закордонних українців : Закон України від 04. 03. 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - № 25. - Ст. 343.
24. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. // Відомості Верховної Ради. - 2001. - № 5-6. - Ст. 30.
25. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18. 09. 1991 р. // Відомості Верховної Ради. - 1991. - №47. - Ст. 646)
26. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19. 03.1996 р. // Відомості Верховної Ради. - 1996. - № 19. - Ст. 80.
27. Про зовнішньоекономічну діяльність від 16. 04. 1991 р. // Відомості Верховної Ради. -1991.-№29. -Ст. 377.
28. Про регулювання товарообмінних (обмінних) операцій в галузі зовнішньоекономічної діяльності: Закон України від 23.12.1998 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
29. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. // Відомості Верховної Ради. - 1991. - № 49. - Ст. 682.
30. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. //Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2008. - № 50-51. - Ст. 384.
31. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993. р. // Відомості Верховної Ради України. -1993.-№39. -Ст. 383.
32. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11. 12. 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - № 15. - Ст. 232.
33. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23. 12. 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 13. - Ст. 64.

- 34.** Про захист прав споживачів: Закон України від 15. 12. 1993 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1991. - № 30. - Ст. 379.
- 35.** Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців: Закон України від 15. 05. 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 31-32. -Ст. 263.
- 36.** Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001 р. // Відомості Верховної Ради. -2002.-№ 15.-Ст. 101.
- 37.** Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 р. // Відомості Верховної Ради. - 2001. - № 47. - Ст. 251.
- 38.** Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12. 07. 2001 р. // Відомості Верховної Ради. - 2002. - № 1. - Ст. 1.
- 39.** Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006р. // Відомості Верховної Ради. - 2006. - № 31. - Ст. 268.
- 40.** Про товарну біржу: Закон України від 10.12.1991 р. // Відомості Верховної Ради. -1992.-№ 10.-Ст. 139.
- 41.** Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 49. - ст. 376.
- 42.** Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 47. - ст. 372.
- 43.** Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. //Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 14. - ст. 170.
- 44.** Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. // Відомості Верховної Ради. - 2010. - № 41-45. - Ст. 529.
- 45.** Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет КМ України від 19 лютого 1993 року // Відомості Верховної Ради. - 1993. - № 17. - Ст. 184.
- 46.** Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон

- України від 08.09.2005 року № 2866-ІУ // Відомості Верховної Ради України. - 2005. - № 52. - Ст. 561.
- 44.** Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 року № 2402-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - № 30. - Ст. 142.
- 45.** Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 р. № 2398-VI // Голос України від 27.07.2010 - № 137.
- 46.** Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13.01.2005 року № 2342-ГУ // Відомості Верховної Ради України. - 2005. - № 6. - Ст. 147.
- 47.** Про виконавче провадження: Закон України від 21.04.1999 року № 606-XII // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 24. - Ст. 207.
- 48.** Про Консульський статут України: затв. Указ Президента № 127/94 від 02. 04. 1994р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
- 49.** Положення про дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав в Україні: Затв. Указом Президента України від 10. 06. 1993 р. № 198/ 93. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
- 50.** Положення про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) про спільну інвестиційну діяльність за участі іноземного інвестора: затв. Постановою КМ України від 30. 01. 1997 р. № 112 // Офіційний вісник України - 1997. - № 6. - Ст.41.
- 51.** Положення про порядок видачі Національним банком України індивідуальних ліцензій на розміщення резидентами (юридичними та фізичними особами) валютних цінностей на рахунках за межами України від 14. 10. 2004 р. // Офіційний вісник України. - 2004. - № 45. - Ст. 2978.
- 52.** Порядок прийняття та розгляду Міністерством економіки України документів для отримання індивідуальних ліцензій на здійснення резидентами майнових інвестицій за межами України від 07. 11. 2000 р.: затв. наказом Мінекономіки від 07. 11. 2000 р. № 240 // Офіційний вісник України. - 2001. - № 5. - Ст. 213.

- 53.** Положення про порядок видачі індивідуальних ліцензій на здійснення резидентами майнових інвестицій за межами України від 19.02.1996 № 229. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
- 54.** Про інвестування майнових цінностей резидентами за межами України: Указ Президента України від 13. 09. 1995 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
- 55.** Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів): Наказ Міністерства економіки з питань європейської інтеграції України від 06. 09. 2001 р. № 201. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
- 56.** Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті: Постанова Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 21. 06. 1995 р. № 444. [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
- 57.** Про затвердження Порядку продовження строку перебування та продовження або скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України: затв. постановою КМ України від 15 лютого 2012 р. № 150 // Урядовий кур'єр. - 07.03.2012. - № 44.
- 58.** Порядок видачі, продовження дії та анулювання дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства: затв. постановою КМ України від 27 травня 2013 р. № 437 // Офіційний вісник України. - 2013. - № 48. -Ст. 1722.
- 59.** Інструкції про порядок реєстрації представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні від 18 січня 1996 року (у редакції наказу Міністерства економіки України від 15.06.2007 № 179) // [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
- 60.** Порядок надання медичної допомоги іноземцям та особам без громадянства, які тимчасово перебувають на території України: затв. постановою КМ України від 22 червня 2011 р. № 667 // Офіційний вісник

України. - 2011. - № 47. - Ст. 182.

61. Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів): затв. наказом Мінекономіки № 201 від 06. 09. 2001р. // Офіційний вісник України. - 2001. - № 39. -Ст. 1784.

62. Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2008 року № 905 // Офіційний вісник України. - 2008. - № 79. - Ст. 2660.

63. Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру актів цивільного стану громадян: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2007 року № 1064 // Офіційний вісник України. - 2007. - № 65. - Ст. 2516.

64. Про затвердження Переліку захворювань, за наявності яких особа не може бути усиновлювачем: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 20.08.2008 року № 479 // Офіційний вісник України. - 2008. - № 82. - Ст. 2784.

65. Про затвердження Переліку захворювань, які дають право на усиновлення хворих дітей без дотримання строків перебування на обліку в центральному органі виконавчої влади, до повноважень якого належать питання усиновлення та захисту прав дітей, а також до досягнення дитиною п'яти років: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 27.12.2011 № 973 // Офіційний вісник України. - 2012 - № 19. -Ст. 89.

66. Про порядок та умови прийому громадян України, які проживають за межами України, та іноземців, які бажають усиновити дитину в Україні, для подання ними справ: Наказ Міністерства соціальної політики від 17.11.2011 № 445 // Офіційний вісник України. - 2011 - № 97. - Ст. 183.

67. Про затвердження Правил державної реєстрації актів громадянського стану в Україні: Наказ Міністерства юстиції України від 18.10.2000 року № 52/5 // Офіційний вісник України. - 2000 - № 42. - Ст. 205.

68. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5 //

Офіційний вісник України. -2012.-17.-Ст. 66

69. Про затвердження Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України: Наказ Міністерства юстиції України та Міністерства закордонних справ України від 27.12.2004 року № 142/5/310 // Офіційний вісник України. - 2004. - № 52. - Ст. 3492.

70. Про затвердження Порядку стягнення аліментів на дитину (дітей) у разі виїзду одного з батьків для постійного проживання в іноземній державі, з якою не укладено договір про подання правової допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2002 року № 1203 // Офіційний вісник України. - 2002. - № 34.

71. Інкотермс. Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати (редакція 2000 року) (укр. / рос.): розроблені Міжнародною торговою палатою 01. 01. 2000 р. //Урядовий кур'єр. - 10. 04. 2002. - № 68.

НАВЧАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Аляб'єва Н. В. Міжнародне приватне право : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /Аляб'єва Н. В. [та ін.] ; за ред. С. Г. Кузьменка. - К. : Центр учбової літератури, 2010. -315с.
2. Ануфриева Л. П. Международное частное право: В 3-х тт. - Том. 2. Особенная часть. / Л. П. Ануфриева. - М.: БЕК, 2002. - 656 с.
3. Асриян Б. А. Международно-правовое регулирование труда иностранцев (на примере нормотворческой деятельности МОТ и ООН) / Б. А. Асриян // Международное публичное и частное право. - 2003. - № 1 (10). - С. 25-31.
4. Асриян Б. А. Международный труд: основные правовые понятия / Б. А. Асриян // Международное публичное и частное право. - 2004. - № 1 (16). - С. 42 - 46.
5. Баймуратов М. О. Міжнародне приватне (колізійне) право України: правосуб'єктність осіб (теоретико-методологічні аспекти) : [монографія] / М. О. Баймуратов, Р. В. Чернолуцький. - Суми : Університетська книга, 2009. - 252 с.
6. Батигіна О. М. Міжнародне приватне право : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О. М. Батигіна та ін.; за ред. проф. В. П. Жушмана та доц. І. А. Шуміло. - Х.: Право, 2011.-319с.
7. Беляневич О. А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти): монографія. / О. А. Беляневич- Юрінком Інтер, 2008. - 592 с.
8. Бервено С. М. Проблеми договірного права України: монографія. / С. М. Бервено- К: Юрінком Інтер, 2006. - 392 с.
9. Богуславский М. М. Международное частное право: учебник. - 3-е изд., перераб. и доп. / М. М. Богуславский - М.: Юристь, 1999. - 408 с.
10. Бойко М. Д. Порівняльне трудове право: навчальний посібник / М. Д. Бойко. - К: Олан, 2006.-381 с.
11. Бужигаева Т. Е. Международное частное право: учеб. пособ. / Т. Е. Бужигаева - М.: Вьісш. пік., 2005. - 167 с.

- 12.** Васильєв С. В. Цивільний процес: навч. посіб. / С. В. Васильєв- Х.: Одисей, 2008. -480 с.
- 13.** Гаврилов В. В. Международное частное право. - 3-є изд., перераб. и доп. / В. В. Гаврилов- М.: Норма, 2006. - 400 с.
- 14.** Гетьман-Павлова И. В. Международное частное право: учебник / И. В. Гетьман-Павлова. - М.: Зксмо, 2005. - 752 с.
- 15.** Дякович М. М. Сімейне право : навч. посіб. / М. М. Дякович ; Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. - К. : Правова єдність, 2009. - 512 с.
- 16.** Зайцев Р.В. Понятие признания и приведения в исполнение иностранных судебных актов //Арбитражный и гражданский процесс. - 2005. - № 5. - С. 37-38.
- 17.** Кибенко О. Р. Міжнародне приватне право: навч.-практ. посіб. / О. Р. Кибенко- Х.: Еспада, 2003.-512 с.
- 18.** Кисіль В. І. Міжнародне приватне право: питання кодифікації / В. І. Кисіль. - 2. вид., доп. і перероб. - К. : Україна, 2005. - 480 с.
- 19.** Киселев И. Я. Трудовое право России и зарубежных стран. Международные нормы труда. / И. Я. Киселев- М.: Изд-во "Зксмо", 2005. - 608 с.
- 20.** Коломацька С. П. Зовнішньоекономічна діяльність в Україні: правове регулювання та гарантії здійснення: навч. посіб. / С. П. Коломацька. - К.: Професіонал, 2004. - 288 с.
- 21.** Комаров С. А. Общая теория государства и права: учебник. - 7-е изд. /С.А.Комаров-СПб.:Питер, 2005.-512 с.
- 22.** Косарева И. А. Институт брака: сравнительно-правовое исследование /И.А.Косарева. - М.: Юрлитинформ, 2009. - 288 с.
- 23.** Лепех С. М. Сімейне право України : навч. посіб. / С. М. Лепех ; Львів, нац. ун-т ім. І. Франка. - Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. - 316 с.
- 24.** Матвеева Н. А. Сравнительное брачное право России, Украины и

Беларуси. учеб. пособие. - М.: Издательство Юрлитинформ, 2008. - 216 с.

25. Міжнародне приватне право: навч. посіб.; за заг. ред. професора В.М.Гайворонського, професора В.П.Жушмана. - К.: Юрінком Інтер, 2007. - 367 с.

26. Международное коммерческое право: учеб. пособие / С-Петербур. фил. Ин-та государства и права РАН / под общ. ред. В. Ф. Попондопуло. - М.: Омега-Л, 2006. -472 с.

27. Мироненко В.П. Сімейне право України: підручник/В.П.Мироненко, С.А.Пилипенко ; заг. ред. В. П. Мироненко. - К. : "Правова єдність", Всеукраїнська асоціація видавців, 2008. - 477 с.

28. Москаленко А.М. Джерела права Європейського Союзу (міжнародно-правовий аналіз): автореф. дис. канд. юрид. наук. /А.М.Москаленко - Київ, 2006. -17 с.

29. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: 2-е вид., перероб. і допов.; за ред. Г.Л.Знаменського, В.С.Щербини. - К.: Юрінком Інтер, 2008. -720 с.

30. Саллі В. І. Основи зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. для студ. вузів / В. І. Саллі, О. В. Трифонова, В. Я. Швець. - К.: Професіонал, 2003. - 167 с.

31. Очерки международного частного права ; под ред. А. Довгерта. - Х.: ООО "Одиссей", 2007.-816 с.

32. Пархоменко Н. М. Джерела права:теоретико-методологічні засади: автореф. дис... докт. юрид. наук. / Н. М. Пархоменко- К., 2009. - 36 с.

33. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України : Науково-практичний коментар. [3-тє вид., перероб. і доп.] / З. В. Ромовська. -К. : Правова єдність, 2009. -432 с.

34. Семейное право Российской Федерации и иностранных государств: основніє інститути; под ред. В. В. Залесского. - М.: Издание г-на Тихомирова М. Ю., 2004. -310 с.

35. Степанюк А. Система методів міжнародного приватного права / А.

Степанюк // Підприємництво, господарство і право. - 2005. - № 6. - С. 60-63.

36. Степанюк А. Взаємність у міжнародному приватному праві / А.

Степанюк // Підприємництво, господарство і право. - 2005. - № 7. - С. 18-21.

37. Степанюк А. А. Міжнародне приватне право : підруч. / А. А.

Степанюк. - Х. Кроссрод, 2008. - 696 с.

38. Стрельцова О. В. Джерела права Європейського Союзу (теоретичні аспекти): автореф. дис. канд. юрид. наук. / О. В. Стрельцова- К., 2008. -21 с.

39. Теория государства и права: учебник / под ред. А. Г. Хабибулина, В. В. Лазарева. - 3-е изд., перераб. и доп. - М.: ИД "ФОРУМ": ИНФРА-М, 2009. - 624 с.

40. Фединяк Г. С. Міжнародне приватне право: підруч. / Г.С.Фединяк, Л.С.Фединяк. -3.вид., доп. і перероб. - К. : Атіка, 2005. - 544 с.

41. Федоров О. М. Міжнародне приватне право : навч. посіб. / О. М. Федоров. - Д. : 2008. - 528 с.

42. Цивільний процес: навч. посіб. /А.В. Андрущенко, Ю.В.Білоусов, Р.О.Стефанчук, О.І. Угриновська та ін.; за ред. Ю. В. Білоусова. - К.: Прецедент, 2005. - 293 с.

43. Чубарєв В. Л. Міжнародне приватне право: навч. посіб. / В. Л. Чубарєв- К.: Атака, 2006. - 608 с.

44. Шимон С. І. Цивільне та торгове право зарубіжних країн: навч. посіб. (Курс лекцій). / С. І. Шимон.- К.: КНЕУ, 2004. - 220 с.

45. Щокіна О. О. Правові звичаї міжнародної торгівлі як джерело міжнародного приватного права: автореф. дис. канд. юрид. наук / О. О. Щокіна- Харків, 2005. -23 с.

46. Юлдашев О. Х. Міжнародне приватне право: Академічний курс : підручник для студ. вищих навч. закл. / О. Х. Юлдашев. - К. : Видавничий Дім "Ін Юре", 2004. - 528 с.

Методичні рекомендації до семінарських занять для здобувачів
ступеня вищої освіти бакалавра напряму підготовки "Правознавство"
(українською мовою)

Бичківський Олексій Олексійович

МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Методичні вказівки (рекомендації) для здобувачів освітньо-кваліфікаційного
рівня "бакалавр" напряму підготовки "Правознавство"

Рецензент

Відповідальний за випуск

Коректор